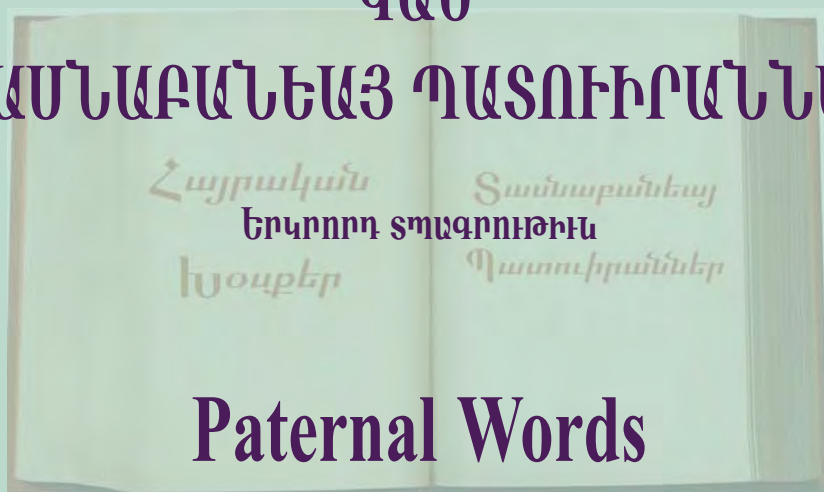

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐԵԱՆ - HAGOP DERIAN

ՀԱՅՐԱԿԱՆ ԽՕՍՔԵՐ

ԿԱՄ

ՏԱՄՆԱԲԱՆԵԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐ

Paternal Words

or

Decalogue

Second edition

2014

**ՀԱՅՐԱԿԱՆ ԽՕՍՔԵՐ ԿԱՄ ՏԱՄՆԱԲԱՆԵԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐ
PARENTAL WORDS OR DECALOGUE**

Յակոբ Տէրեան - Hagop Derian

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐԵԱՆ

ՀԱՅՐԱԿԱՆ ԽՕՍՔԵՐ

ԿԱՄ

ՏԱՄՆԱԲԱՆԵԱՅ

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

2015

ԲՈՎԱՆՈՎԱԿՈՒԹԻՒՆ / Contents

Ներածական	7
Նախաբան	11
Մուտք	13
Պատուէր Ա	15
Պատուէր Բ	16
Պատուէր Գ	18
Պատուէր Դ	19
Պատուէր Ե	20
Պատուէր Զ	21
Պատուէր Է	27
Պատուէր Ը	30
Պատուէր Թ	35
Պատուէր Ժ	38
Վերջաբան	45
Բանաստեղծութիւն Յովհ. Թումանեանին	49
Բանաստեղծութիւն Յովհ. Շիրազէն	50
Բանաստեղծութիւն Աւ. Ահարոնեանին	51
Բանաստեղծութիւն Գամառ Գաթիպայէն	52
Գնահատականներ Առաջին Տպագրութեան Առթիւ	53

Preface	57
Introduction	61
Prelude	63
First Commandment	65
Second Commandment	66
Third Commandment	68
Fourth Commandment	69
Fifth Commandment	70
Sixth Commandment	71
Seventh Commandment	76
Eighth Commandment	78
Ninth Commandment	82
Tenth Commandment	84
Epilogue	89
A Poem by Hovhannes Tumanian	92
A Poem by Hovhannes Shiraz	93
A Poem by Avedis Aharonian	94
A Poem by Kamar Katiba	95
Words of Appreciation for the First Edition	96

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ

Վերջին երեք տասնամեակներուն առաւելաբար, Միջին Արեւելքէն շատ մը հայ ընտանիքներ, թողնելով իրենց 10-20-30 տարիներու մէջ ձեռք բերած տունն ու տեղը, գործն ու յաջողութիւնները, այդ երկիրներուն անկայուն քաղաքական վերիվայրումներէն ձերբազատուելու եւ աւելի խաղաղ ու ապահով վայր մը գտնելու մտօք, եկան հաստատուիլ Ամերիկայի զանազան նահանգներու մէջ եւ կամ Գանատա:

Նոյն ձեւով մտածողներ եղան նաեւ Մայր Հայրենիքի մէջ, որոնք «ազատութեան» որոնումով, լքելով իրենց հայրենիքը, եկան հաստատուիլ Միացեալ Նահանգներ:

Եկան ու հաստատուեցան:

Պահ մը խորհեցան իրենց առած նոր քայլին վրայով եւ լաւ գործ մը կատարողի սրտի գոհունակութիւնը ունեցան:

Սակայն, կարճ ժամանակ ետք, անդրադարձան իրենց կորսնցուցած բաներուն եւ նոր միջավայրին պարտադրած երեւոյթները սկսան նեղութիւն եւ մտահոգութիւն պատճառել իրենց:

Հայրենիքի եւ թէ Միջին Արեւելքի մէջ իրենց ունեցած դպրոցներու, դպրոցական հանդէսներու, մշակութային միութիւններու, դասախօսութիւններու, զարգացման երեկոներու, ներկայացումներու, երգչախումբերու եւ ամէն տեսակի մշակութային ձեռնարկներու պակասը զգալի էր:

Անոնք կը նկատէին հիմա որ ամէն տեսակի մշակութային ձեռնարկներու փոխարէն, ունէին առատ պարահանդէսներ եւ ճաշկերոյթներ միայն...:

Իսկ շատ հազուագիւտ՝ մշակութային ձեռնարկները, դատա-

պարտուած էին մնալ միշտ աղքատ... մարդու չգոյութեան պատ-
ճառաւ....:

Այդ բոլորէն զատ տեսանելի էին նաեւ երկրին բարքերը, որոնք
խիստ հակասական էին:

Անոնք կը տեսնէին հիմա, ազատութեան կողքին սանձար-
ձակութիւն, ազնուականութեան քով ինկածութիւն եւ տակաւին
շատ մը իրար հակասող երեւոյթներ:

Մէկ խօսքով, իրենց այդ ընկերային վիճակին պակասը եւ
միջավայրին այս երեւոյթները սկսան մտահոգութիւն եւ նեղութիւն
պատճառել իրենց:

Հոս ապրելակերպի պայմանները բոլորովին կը տարբերէին
իրենց ապրած երկիրներու պայմաններէն:

Երկրին ընդարձակութիւնը, հայութեան տարածուած ըլլալը,
ամէն տեղ հայկական դպրոց եւ միջավայր կարենալ ստեղծելու
անկարելիութիւնը, միջավայրին՝ մարդոց պարտադրած չափա-
զանց զբաղ վիճակը, երկլեզուութիւնը (նկատելով որ եկողներէն
շատեր անտեղեակ են անգլիերէնի, իսկ նախորդներուն, ի մաս-
նաւորի երկրորդ սերունդը, անտեղեակ է հայերէնի, ինչ որ իրար
կարենալ հասկնալու եւ միասնաբար կարենալ գործակցելու
դժուարութիւններէն մէկն է), երիտասարդութիւնը շլացնող եւ
անոնց նկարագիրը արատաւորող երեւոյթներու ճոխութիւնը եւ
մէկ խօսքով «հոսանք»ին ուժգնութիւնը, զիրենք կը դնէին զլիաւո-
րաբար երկու մեծ վտանգներու դիմաց, որոնք կու գային սպառնալ
իրենց զաւակներուն «ԱԶԳԱՅԻՆ ՈԳԻ»ին եւ «ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ
ՄԿԶԲՈՒՆՔ»ներուն:

Նկատելի էր որ իրենց անցեալի ունեցած մտահոգութիւնները
թէեւ մասամբ փարատած էին Ամերիկա գալով, սակայն անոնք
փոխարինուած էին տարբեր տեսակի նոր մտահոգութիւններով,
որոնք նախորդներէն աւելի վտանգաւոր ըլլալ կը թուէին:

Աւետարանին «Մի վախնաք ձեր մարմինը սպաննողէն, այլ
վախցէք ձեր հոգին սպաննողէն» խօսքը, ռեւէ տեղէ աւելի, այս
միջավայրին էր որ կը յարմարէր:

Եւ այս բացարձակ իրականութիւնը իւրաքանչիւր գիտակից

ծնողքի ուսերուն կը դնէր, կանխագգուշութեան միջոցառումներու եւ առաւել գոհողութեանց պարտաւորութիւնները իրենց զաւակներուն նկատմամբ:

* * *

Երկրորդ Տպագրութեան Առթիւ

Տղուս 16րդ տարեդարձին առիթով՝ փոխան նիւթական որեւէ ուրիշ նուէրի, «Հայրական Խօսքեր»ը իր «Տասը Պատուիրաններ»ով ձայներիզի մը մէջ ամփոփուած իրեն նուիրելուս պատճառը ուրիշ քան չէր, եթէ ոչ վերել յիշուած մտահոգութիւնները միայն:

Թէեւ այդ խօսքերը անհատական բնոյթ ունին, քանի որ խօսած էի զանոնք ուղղակի տղուս համար, սակայն Տէր Վարդան Քինյ. Տիւկէրեան լսելէ ետք այդ ձայներիզը, կարելոր նկատեց այդ «Պատուիր»ներուն այժմէականութիւնը եւ թելադրեց որ գրքոյկով մը հրատարակուին անոնք բոլոր երկսեռ պատանիներուն եւ երիտասարդներուն համար:

Ընդառաջելով Տէր Հօր թելադրանքին, սոյն գրքոյկին Ա. տպագրութիւնը լոյս տեսաւ 1983ին, արժանանալով կարգ մը եկեղեցականներու, ուսուցիչներու եւ ծնողներու գնահատանքին: Սակայն միայն հայերէն լեզուով եղած ըլլալուն համար, շատեր չկրցան օգտուիլ անկէ:

Այս երկրորդ տպագրութիւնը լոյս կընծայենք անգլերէն թարգմանութեամբ եւ մի քանի փոքր յաւելումներով ու փոփոխութիւններով:

Իւրաքանչիւր պատանի կամ երիտասարդ, մանչ թէ աղջիկ, ինձ համար սիրելի են այնքան՝ որքան հարազատ զաւակներս: Թող որ իւրաքանչիւր ընթերցող ընդունի այս «Պատուիր»ները այնպէս որպէս թէ անոնք գրուած ըլլային յատկապէս իրեն համար:

Եւ եթէ այս համեստ խօսքերուս տուած բարի արդիւնքին ձայները արձագանգեն ականջիս, այդ պիտի ըլլայ մեծագոյն հոգեկան գոհունակութիւնս:

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐԵԱՆ

Իմաստուն տղան իր հորը խրատը
մտիկ կընէ:

Առակ ԺԳ:1

ՆԱԽԱԲԱՆ

Ծնողական սերին եւ հայրական մտահոգութենէն բխած ապրումի մը ծնունդն է սոյն գիրքը: Հեղինակը Յակոբ Տէրեան (Տէյիրմէնճեան) իր զաւակին ներկայով եւ ապագայով մտահոգ, աշխատաւոր, իրապաշտ այլ գուրգուրոտ հայր մըն է: Միջին Արեւելքի հայահոծ եւ հայատրոփ ոստաններէն Հալէպէն աւելի քան տասնամեակ մը առաջ Ամերիկա գաղթած, ան կեանքի փորձառութենէն բխած տասը պատուիրաններով կը փափաքի լուսաւորել իր 16ամեայ մատղաշ զաւակը՝ Կարպիսը, անոր մէջ ամուր կերպով դրոշմել ջանալով, մէկ կողմէ հայկականութեան եւ հայրենասիրութեան կնիքը, իսկ միւս կողմէ՝ միջավայրի յոռի բարքերէն չտարուելու, մաքուր նկարագրով արժանաւոր մարդ դառնալու գիտակցութիւնը: Եւ այս բոլորը՝ բաւական սահուն եւ գեղեցիկ հայերէնով մը:

Վստահ ենք, որ իր այս խրատական գրքոյկով, Յակոբ Տէրեան սրտէն կը խօսի շատ մը հայ հայրերուն, որոնք արդարօրէն պիտի ուզէին իրենց զաւակները առաջնորդել դէպի ճշմարիտ հայրենասիրութեան եւ մարդկայնականութեան ուղիները:

Ս.Մ.

Օգոստոս 19, 1983

Սոյն «Հայրական Խօսքեր» կամ «Տասնաբանեայ Պատուիրաններ» մտածումներս, որոնք գրի առած եմ տղուս՝ Կարպիսին ծննդեան 16րդ տարեդարձին առիթով, կը նուիրեմ անոր տարեկից բոլո՛ր հայորդիներուն:

Յ.Տ.

Մոտք

Միրելի տղաս Կարպիս, ահաւասիկ քու 16րդ տարեդարձիդ առիթով հօրդ նուէրը քեզի, այս խօսքերը՝ ամփոփուած այս գրքոյկին մէջ:

Նիւթական որեւէ նուէր, հագուստ, կօշիկ, ելեկտրական կիթառ կամ սդերիֆօնիք նուագի կազմած մը եւ կամ նոյնիսկ աղուոր ինքնաշարժ մը, որոնք քեզի նուիրելը շատ ալ այդքան դժուար բաներ պիտի չնկատուէին, սակայն քեզի պիտի տային ժամանակաւոր ուրախութիւն միայն: Իսկ այս խօսքերը դուն կրնաս լսել եւ գործադրել՝ մինչեւ քու կեանքիդ վերջը, նոյնիսկ փոխանցելով զանոնք քու գաւակներուդ:

Ուզեցի այսօր այս խօսքերը նուիրել քեզի, փոխան ուրիշ նիւթական ռեւէ նուէրի, քանի որ կը գտնուիս տարիքի մը մէջ որ քու ապագայիդ հիմը դնելու ժամանակն է:

Այնպէս ինչպէս շինուող շէնքի մը հիմը եթէ հաստատուն ըլլայ, այդ շէնքը հաստատուն կը մնայ եւ փչող հովերն ու փոթորիկները չեն ազդեր իրեն, նոյնպէս եթէ քու կեանքիդ հիմն ալ հաստատուն կարենաս կերտել այս շրջանիդ, ապագադ կ'ըլլայ անխախտ եւ յաջող:

Գործք Առաքելոց գրքին Գ. գլխուն մէջ, երբ Պետրոս եւ Յովհաննէս առաքեալները տաճար կը մտնէին, հոն տեսան ի ծնէ կաղ մարդ մը, որ դրան քով նստած ողորմութիւն կը խնդրէր տաճար եկողներէն: Պետրոս դառնալով ըսաւ մարդուն, (6րդ հմր.) «Արծաթ ու ոսկի չունիմ, հապա ինչ որ ունիմ այն կու տամ քեզի: Նագովրեցի Յիսուս Քրիստոսի անունով ելիր ու քալէ:» Եւ անոր ձեռքէն բռնելով վերցուց զայն, եւ մարդը սկսաւ քալել:

Ո՞ր մէկը նախընտրելի էր: Անոր ձեռքին մէջ ոսկի դնէ՞ լը, թէ ոչ զայն բժշկելը...:

Ուրեմն, տղաս, լաւ իմացիր որ կեանքի մէջ կան արժէքներ, որոնք նիւթականէն շատ աւելի բարձր են:

Քեզի կը նուիրեմ Աստուածաշունչէն, Սողոմոն Իմաստունի Առակաց գրքին առաջին գլխուն 8–9–10րդ համարները, ուր կ'ըսէ. (8րդ) «Որդեակ իմ, քու հօրդ խրատը մտիկ ըրէ, ու քու մօրդ օրէնքը մի մերժէր, (9րդ) քանզի անոնք քու գլխուդ շնորհաց պսակ, եւ քու պարանոցիդ մանեակներ պիտի ըլլան: (10րդ) Որդեակ իմ, եթէ մեղաւորները քեզ գլխէ հանել ուզեն, դուն անոնց հաւանութիւն մի տար»:

Իսկ 10րդ գլխուն առաջին համարին մէջ ալ այսպէս կ'ըսէ. «Իմաստուն տղան իր հայրը կ'ուրախացնէ, բայց անմիտ տղան իր մօրը տրտմութիւն է»:

Ուրեմն, տղաս, լաւ ականջ դիր եւ լաւ իմացիր հօրմէդ քեզի նուէր՝ հետեւեալ 10 պատուիրանները:

Պատուէր Ա.

ԱՍՏՈՒԱԾԱՎԱԽ ԵՂԻՐ.- Քանի որ «Իմաստութեան սկիզբը Տէրոջը վախն է» (Առակ. Ա. 7): Եւ թէ Աստուծմէ վախցող անձը կամչնայ նաեւ մարդոցմէն, եւ չընէր բոլոր այն բաները, որոնք իր անձին ամօթ պիտի բերեն:

Այդպիսի անձ մը մարդոց մէջ կը քալէ ճակատաբաց, եւ մարդիկ յարգանք ու վստահութիւն կունենան իր վրայ:

Պատուէր Բ.

«ԽԵԼՔԴ ԳՈՐԾԱԾԷ» կամ «ԽԵԼՔԴ ԱՇԽԱՏՅՈՒՐ».- Մեր նախնիներէն մեզի ժառանգ մնացած այս շատ նշանակալից խօսքը, բանալին է իմաստութեան: Քանի որ առանց խելքդ աշխատցնելու չես կրնար որեւէ գործ կատարել եւ կամ որեւէ բան սորվիլ:

Դպրոցէն ներս ուսուցիչդ քեզի կը սորվեցնէ, բայց երբ խելքդ չգործածես, բան չես սորվիր: Արհեստի մէջ ալ վարպետդ քեզի կը սորվեցնէ, բայց երբ խելքդ չաշխատցնես, բան չես սորվիր:

Իսկ այդ բոլորէն աւելին, կեանքի մէջ ամէն բան քեզի Ա.Բ.Գ.ի պէս չէ որ կը սորվեցնեն: Կեանքը իր ելեւեջներով այնպիսի պայմաններու եւ դէպքերու կառաջնորդէ քեզ երբեմն, որոնց լուծումը չես կրնար գտնել առանց խելքդ աշխատցնելու:

Քեզ յուզող դէպքի մը պարագային, եթէ անճրկիս ու մնաս, եւ կամ սրտիդ նեղութենէն երթաս եւ քանի մը գաւաթ խմիչք խմելով լաւ մը գինովնաս, եւ մինչեւ ուշ ատեն դուրսերը մնալով, ընտանիքիդ անդամներուն ալ մտահոգութիւն պատճառես, խելացի գործ մը տեսած չըլլալէ գատ, պարզապէս տկարութեան նշաններ ցոյց տուած կըլլաս:

Եւ այդ ընթացքովդ ոչ միայն լուծում մը գտած չես ըլլար ստեղծուած կացութեանդ, այլ աւելին կը բարդացնես զայն:

Ուրիշներուն տուած խրատը լաւ մտիկ ըրէ, բայց ուղղակի գործադրութեան անցնելէ առաջ խելքովդ չափէ, տրամաբանէ: Ու երբ ճիշդ կը գտնես՝ գործադրէ: Նկատի առ որ յաճախ մարդիկ քու օգտիդ համար չէ որ կը խրատեն քեզ: Կրնայ ըլլալ որ քեզ սխալ ճամբաներ առաջնորդող խրատներ ստանաս բարեկամներէդ: Դուն խելքդ գործածէ:

Խելքդ գործածե՛ մանաւանդ սրտիդ փոխարէն: Միրտը կը զգայ միայն, իսկ խելքը կը տրամաբանէ:

Մահուան մը, կամ ցաւալի դէպքի մը, կամ քեզի հանդէպ եղած անվայել եւ վիրաւորական արտայայտութեան մը եւ կամ որեւէ ձախորդութեան պարագային, սրտովդ թէ որ զգաս եւ ըսես «Ինչո՞ւ պետք էր այդպէս պատահէր», «Ինչո՞ւ պետք էր այդպէս ըսեր կամ ըներ», «Ինչո՞ւ պետք էր այս ձախորդութիւնը ըլլար» եւայլն, այդ «ինչու»ները կու գան սիրտդ ուռեցնել. ուռեցնել այնքան, որ քեզ խռովեն ամբողջ էութեամբդ, անհանգստացնեն, հիւանդացնեն եւ նոյնիսկ վրադ մնայուն հիւանդութիւններ բերեն: Մէկ խօսքով, թէ՛ կեանքդ անհաճոյ կը դարձնեն եւ թէ կը կարճեցնեն:

Իսկ երբ սրտիդ փոխարէն խելքդ գործածես, տրամաբանես, նախ եղած դէպքին կամ ձախորդութեան մէջ դուն քու յանցանքդ կը փնտռես, փոխանակ քուկդ անտեսելով միմիայն ուրիշները յանցաւոր նկատելու: Յետոյ քեզի հանդէպ եղող վիրաւորական խօսքի մը կամ անվայել արարքի մը պարագային, կը չափես՝ դէմինին նկարագիրն ու խելքին մակարդակը, ու կը հանդարտիս՝ ըսելով որ այդպիսի անձէ մը ատկէ աւելին կարելի չէ ակնկալել, եւ յետագային կը զգուշանաս իր հետ ունենալիք յարաբերութիւններէդ: Եւ տակաւին կը խորհիս թէ աշխարհի մէջ, այս բոլոր հիւանդանոցները, հիւանդութիւնները, արկածներն ու մահերը եւ ամէն տեսակի ձախորդութիւնները, միմիայն ուրիշներուն համար չեն որ տնօրինուած են, այլ են նաեւ քեզի համար, քու պարագաներուդ համար:

Որքան ալ ցաւալի ըլլան անոնք, նորէն տրամաբանութիւնը, այսինքն «խելքի գործածութիւնը» քեզ կը հանդարտեցնէ ու կը մխիթարէ:

Եւ այդ ընթացքը քեզ խաղաղ եւ առողջ կը պահէ:

Պատուիր Գ.

ՃԻՇԴ ՈՐՈՇՈՒՄ ՏՈՒՐ.- Մարդիկ ընդհանրապես կը դժուարանան շիտակ որոշում կարենալ տալու իրենց ընելիք կամ սկսելիք որեւէ մեծ կամ պզտիկ գործի համար: Եթէ համալսարան պիտի երթան, կը դժուարանան իրենց հետեւելիք ճիւղին ընտրութիւնը ընել: Իրենց մտքին մէջ կունենան մէկէ աւելի ծրագիրներ կամ փափաքներ: Կը դժուարանան որոշելու անոնցմէ լաւագոյնը: Եւ իսկութեան մէջ, ընելիք կամ սկսելիք գործիդ ամենէն դժուար մասը այդ որոշումը կարենալ տալն է: Որով ուսմանդ համար որեւէ ճիւղ ընտրելէ եւ կամ որեւէ գործի ձեռնարկելէ առաջ, լաւ մտածէ, աջն ու ձախը լաւ հաշուէ, նկատի առ մանաւանդ թէ ինչ գործ աւելի սրտիդ կը խօսի եւ ինչ բանի մէջ աւելի տաղանդ ունիս, որպէսզի ըստ այնմ շիտակ քայլ առնես: Ըստ բաղդի սկսած գործդ կրնայ ձախողիլ, որմէ կը վնասուիս թէ ժամանակով եւ թէ դրամով: «Գործ մը շիտակ սկսիլը այդ գործը կիսով վերջացնել կը նշանակէ», կըսէ հայկական առածը:

Իսկ եթէ կը զգաս թէ սխալած ես, ետ դարձիր անմիջապէս: Սակայն երբեք չմոռնաս սխալմունքիդ պատճառները, որպէսզի յառաջիկային նորէն չկրկնես զանոնք:

ՊԱՏՈՒԻՐ Դ.

ՅԱՐԱՏԵԻՈՂ ԵՂԻՐ.- Այս պատուէրը մասամբ լրացուցիչն է նախորդին: Երբ վստահ ես որ սկսած գործդ անպայման յաջողութիւն կը գտնէ, յարատեւէ, հետապնդէ գործդ:

Վաղուան ընելիքդ մի մոռնար: Մոռացումն եւ ուշացումը ինքնին վնաս են քեզի համար: Եւ թէ կասկածանքով մի նայիր սկսած գործիդ: Մի խորհիր որ առաջին իսկ օրէն յաջողութիւն կրնաս գտնել: Անիկա կրնայ տեւել ամիսներ, կամ կրնայ տեւել տարիներ: Գործեր կան որոնց յաջողութիւնը կը կարօտի 10-20 կամ 30 տարիներու, նայած՝ գործին եւ սպասուած արդիւնքին:

Յաջողութիւնը յարատեւութեան մէջն է: Խելքդ գործածէ:

Պատու է.

ԶԱՆԱՍԷՐ ԵՂԻՐ.- Ջանասիրությունը ճիշդ հակառակն է թուլամորթության: Ջանք ըրե՛ միշտ ընելու բան մը, որմէ օգտուիք դուն կամ ուրիշներ: Թուլամորթությունը քեզ տեղ չի հասցներ: «Հիմա ընելիք մը չունիմ» ըսելով պառկիլ եւ մնալ թուլամորթութիւն է: Քանի որ պառկիլը կամ հեռատեսիլ դիտելը եւ կամ iPadով կամ ուրիշ բաներով խաղալը որեւէ ջանք չեն պահանջեր, այլ ժամանցի զբաղումներ են միայն:

Մինչդեռ դաս սորվիլը, գիր գրելը, կամ բարեկամի մը նամակ գրելը, թերթ կամ գիրք կարդալը եւ կամ տանդ մէջ որեւէ նորոգութիւն կամ գործ ընելը, եւ կամ գործ մը յաջողցնելու համար այդ գործի վրայով մտածելն ու ծրագիրներ մշակելը, ջանասիրութիւններ են, որոնք կու գան թէ՛ մտածելու կարողութիւնդ զարգացնելու եւ թէ՛ ճարտարութիւնդ մարզելու:

Ջանասիրությունը ինքնաբերաբար քեզ կ'առաջնորդէ աշխատասիրութեան: Այն ատեն դուն կը սիրես աշխատանքը: Չես վախնար անկէ: Ընելիք գործդ ժամ առաջ կ'ընես ու կը վերջացնես առանց վաղուան ձգելու: Հայկական առածը կ'ըսէ. «Այսօրուայ գործդ վաղուայ մի ձգեր»: Նոյնիսկ եթէ գիտես որ վաղը ուրիշ որեւէ ընելիք չունիս, դարձեալ այսօր կ'ընես ու կը վերջացնես զայն, եւ վաղուայ համար նոր ընելիքի մը մասին կը մտածես:

ԶԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՅԱՐԱՏԵ-
ԻՈՒԹԻՒՆ, ԱՌԱՒԵԼ ԽԵԼՔԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆ ՔԵՁ Կ'ԱՌԱՋ-
ՆՈՐԴԵՆ ԴԷՊԻ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ:

Պատուեր 9.

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՈՒՆԵՅԻՐ.- Ներկայ սերունդին մեջ դժբաղդաբար մեծ է թիւը անոնց, որոնք զուրկ են անհատական նկարագրէ, որոնք կապրին կեանք մը կուրօրէն, առանց գիտակցելու անոր իմաստին:

Իրենց տրամաբանութիւնն ալ կորսնցուցած ըլլան կարծես, քանի որ չեն կրնար զանազանել լաւը գէշէն, ճշմարիտը սուտէն եւ շիտակը սխալէն:

Չեն մտածեր թէ սա ինչ արարքը որ ես կ'ընեմ, մի գուցէ սխալ է, մի գուցէ անվայել է, մի գուցէ ամօթ է: Աղջիկներ ընդհանրապէս չեն հաշուեր որ կարճ եւ բաց հագուստներ հագուիլը, գիշերները ուշատեն տունէն դուրս մնալը, ընկերային շրջանակներէ ներս խմիչք գործածելը, եւայլն, վայել չեն համեստ, պարկեշտ, ամօթխած ու շնորհալի աղջկայ մը: Այս արարքները աղջկայ մը համար արժանիք չեն ապահովեր, այլ ընդհակառակը՝ այդպիսի աղջիկներ հանրութեան կողմէ կը դիտուին որպէս անլուրջ, անպարկեշտ եւ թերեւաբարոյ աղջիկներ:

Իսկ անոնք ալ կաշխատին արդարացնել իրենք զիրենք, ըսելով թէ ինչո՞ւ ըլլայ ամօթ: Չէ՞ որ ամէն մարդ կ'ընէ նոյնը: Ամէնուն համար ամօթ չէ այլ միայն իրե՞ն համար ամօթ է: Մանաւանդ որ երկրին պայմաններն ալ կը ներեն, եւ ամօթը կը կոչեն կեանքի բնական երեւոյթ:

Մակայն ո՞ր է անհատական նկարագիրը, անհատական ուղեգիծը, անհատական սկզբունքը:

Անհատական նկարագիր ունեցող անձը պիտի ըսէր.- Ես պարկեշտ ընտանիքի զաւակ մըն եմ: Բոլոր այն անվայել բաները,

որ ուրիշներ կ'ընեն, ինծի չեն վայելէր եւ զիս չեն հետաքրքրեր: Ես չեմ կրնար հետեւիլ անոնց ըրածներուն եւ ընել նոյն բաները:

Սակայն անհատական նկարագրէ գուրկ անձերուն միակ արդարացուցիչ առարկութիւնն այն է, որ ամէն մարդ ինչ որ կ'ընէ իրենք ալ կ'ընեն նոյնը: Ինչո՞վ են յանցաւոր: Կարծես պոչիկ մը եղած ըլլան ամէնուն ետեւէն գացող եւ ամէնուն հետեւող:

Ու այսպէս ամէն ոք տարուէ տարի, աստիճան առ աստիճան քիչ մը կը զիջի իր պարկեշտութենէն, պատուախնդրութենէն, ուղղամտութենէն: Աղջիկներ եւ կիներ՝ իրենց ամօթխածութենէն, համեստութենէն, հնազանդութենէն, միշտ ուրիշները օրինակ ունենալով իրենց աչքին առջեւ:

Ու այսպէս իրար նայելով եւ իրար քաշքշելով, կը կազմեն հսկայ հոսանք մը, որ կ'ընթանայ անգիտակցութեան եւ անորոշութեան ճանապարհով:

Սակայն ինչով կը տարբերի մեռած ձուկը ողջ ձուկէն հոսող ջուրին մէջ: Շատ դժուար չէ ճշդելը: Մեռած ձուկը կը քշուի ու կերթայ ջուրին հոսանքին հետ միասին, ՔԱՆԻ ՈՐ ՄԵՌԱԾ Է: Իսկ ողջ ձուկը կ'ընայ լողալ ջուրին հոսանքին հակառակ ուղղութեամբն իսկ:

Անսկզբունք եւ հոգեպէս մեռած մարդիկ միայն ուրիշներուն ըրածներուն կը հետեւին ու կը քշուին: Սակայն հոգիով ողջ մնացողներ կ'ընան այդ բոլորը արհամարհել եւ իրենց սկզբունքին վրայ հաստատ մնալ:

Դուն հոգիով ու մտքով ողջ մնացիր, ինքզինքդ հոսանքէն դուրս կարենալ պահելու եւ անհատական մաքուր նկարագիր ունեցիր:

Դիտէ՛ մօտաւորապէս քեզմէ 10-15 տարի մեծ երիտասարդները: Անոնց մէջ պիտի տեսնես ոմանք, որոնք քու տարիքդ եղած ատեն՝ փոխանակ իրենց խելքը դասերուն տալով ուսեալ անձ մը կարենալ դառնալու, անառակութեամբ ժամանակ անցուցած են հաճոյքի ու խմիչքի ետեւէ իյնալով ու եկած եւ հասած են 25-30 տարիքի, երբ պէտք է ամուսնանան եւ ընտանիք կազմեն...: Ահաւասիկ այդպիսիները իրենք զիրենք կը գտնեն անորոշութեան մը առջեւ շուարած, առանց գիտնալու թէ ինչ պէտք է ընեն: Ի վերջոյ կը զիջին աշխատիլ

հասարակ գործեր, որպէսզի կարենան քաշքշել իրենց կեանքը կամ ... անյուսուրթեան մատնուած աւելի կը մխրճուին ինկած կեանքի մը մէջ....:

Նոյնպէս պիտի տեսնես աղջիկներ, որոնք իրենց պատանութեան ապրած են անլուրջ եւ անմաքուր կեանք մը՝ իրենք զիրենք արժեզրկելով իրենց շրջապատին մէջ, ինչ որ պատճառ դարձած է իրենց ապագայ փայլուն երազանքներուն կորստեան:

Այս բոլորը ճահել հասակին մէջ անխոհեմ ապրուած կեանքի արդիւնք են: Թէեւ իրենց երիտասարդ տարիքին հասնելէ ետք կ'անդրադառնան իրենց սխալներուն, սակայն արդէն իսկ շատ ուշ կըլլայ:

Դուն այս պատանի տարիքիդ մէջ դաս առ անոնց կեանքէն եւ անոնց ճամբէն մի երթար: Խելքդ գործածէ:

*

Գնա՛ զիշերային բոլոր հաճոյքի վայրերը եւ դիտէ՛ հոն յաճախող մարդոց վիճակը: Պիտի տեսնես որ մարդիկ ինչպէս կ'ապրին կեանք մը հաճոյամոլութեամբ արբեցած, հասարակ եւ անորակ վիճակի մը մատնելով իրենց անձը:

Տրամաբանէ՛ ու շիտակ դատէ: Այդ պարագային ոչ թէ պիտի հրապուրուիս անոնց վիճակէն, այլ պիտի արգահատիս այդպիսի անիմաստ ապրուած կեանքէ մը, ու պիտի տեսնես որ պարկեշտ ու մաքուր ընտանեկան կեանքին գեղեցկութեան հաւասարող ոչինչ կայ աշխարհի վրայ:

*

Գնա՛ բաղդախաղի տեղերը եւ պզտիկ գումար մըն ալ կորսնցուր հոն, հոգ չէ: Շահելու պարագային ուրախ եղիր ու քաշուէ: Եռանդի գալով մի տաքնար: Եղած յայտարարութիւնները թէ սա ինչ անձը մէկ միլիոն շահեցաւ, կամ նա ինչը հինգ միլիոն քեզ թող չլացնեն: Այլ իրատեսի աչքերով դիտէ թէ ինչպէս մարդիկ իրենց

գրպանները կը պարպեն ու կերթան տուն: Այդ դրամները հաւանաբար իրենց զաւակներուն հացի դրամներն էին, եւ կամ տունին էական մէկ ծախսը կրնային գոցել:

Մանաւանդ նկատի առ որ մէկ շահողին դիմաց հազարաւոր մարդիկ հազարներ կը կորսնցնեն...: Անոնց մասին բնաւ բան չեն ըսեր...:

Նոյնիսկ անսպառ դրամ ունեցողներուն, որոնց համար արժէք չունին այն հազարները զորոնք կը կորսնցնեն, չէ՞ս խորհիր որ այդ կորսուելիք դրամներով ի նշ-ինչ աղքատ ընտանիքներ կարելի է ուրախացնել եւ ստանալ իրենց օրհնութիւններն ու աղօթքները: Այդ բարեգործութիւնը միթէ աւելի հոգեկան երջանկութիւն չի պատճառեր մարդուն:

Որով, տղաս, խելքդ գործածէ եւ հեռու կեցիր անկէ: ԲԱԽՏԱԽԱՂԸ ՏՈՒՆԴ ԿԸ ՔԱՆԴԷ:

*

Գնա՛ զինետունները եւ տես թէ մարդիկ ինչպէս թէ՛ իրենց դրամը կը ծախսեն իրենց ընտանիքները թշուառացնելով, թէ՛ կը վնասեն իրենց ֆիզիքական առողջութեան եւ թէ՛ իրենք զիրենք կը նուաստացնեն հանրութեան մէջ: Խմող մարդը ընդհանրապէս արժէք չունի մարդկային ընկերութեան մէջ:

Դուն գործածէ խմիչքը խրախճանքի եւ ուրախութեան ատեն, միշտ չափաւորութեան սահմանին մէջ, առանց կորսնցնելու ինքզինքդ:

*

Մեծ տեղ գրաւած է այսօր ներկայ սերունդին մէջ, թմրեցուցիչներուն գործածութիւնը, նոյնիսկ դպրոցական աշակերտներուն մօտ:

Նախորդներուն համար քեզի ըսի՝ գնա՛, տես, փորձէ եւ ըստ այնմ դատէ: Սակայն այս մէկին համար կըսեմ, որ ԵՐԲԵՔ ՄԻ

ՄՏԱԾԵՐ ՆՈՅՆԻՄԿ ԶԱՅՆ ՓՈՐՁԵԼ: ՀԵՌՈՒ ԿԵՑԻՐ ԱՆԿԷ: ԱՆ ԿԸ ԹՄԻՐԵՅՆԷ ՄԻՏՔԴ, ԿԸ ՓՃԱՅՆԷ ՀՈԳԻԴ ԵՒ ԿԸ ԿՈՐԾԱՆԷ ԱՊԱԳԱԴ: Խելքդ գործածէ:

Զգոյշ եղիր մանաւանդ երբ ռեւէ մէկը, նոյնիսկ քու ընկերներէդ մէկը, քեզի տայ բան մը ուտելու կամ խմելու, եթէ չես գիտեր անոր ինչ ըլլալը, քեզ համոզելով որ «շատ աղուոր բան մըն է», կամ «համով է» եւ թէ «անպայման կը սիրես զայն»: Մի փորձուիր անմիջապէս առնել եւ ուտել կամ խմել զայն: Մերժէ՝ շնորհակալ եմ ըսելով: Իսկ եթէ շատ ստիպէ որ ուտես, առ զայն եւ գրպանդ դիր վերջը կուտեմ ըսելով, եւ զայն տուն տանելով ցոյց տուր ծնողքիդ:

Եթէ իսկապէս վատ բան մըն է տուածը, արդէն իսկ պիտի չձգէ որ զայն գրպանդ դնելով տուն տանիս..., որպէսզի ուրիշներ ալ տեսնելով զայն՝ գաղտնիքը երեսան չելլէ...:

Զգոյշ եղիր նաեւ ընկերներով նստած զովացուցիչ մը կամ զարեջուր մը խմած ժամանակդ, որ երբ յանկարծ ետեւ դառնաս բանի մը նայելու համար, քու անուշադրութենէդ օգտուելով կամ բաղնիք գացած եկած միջոցիդ բացակայութիւնդ օգտագործելով բաժակիդ մէջ դրած չըլլան բան մը... որ քեզ թմրեցնէ եւ անհանգստացնէ:

Այդ կրնան ընել քու ընկերներդ ճահելութեամբ, որպէս թէ կատակի համար, առանց անդրադառնալու անոր վատ հետեւանքներուն:

Այդպիսի բան մը կրնան ընել նաեւ ուրիշ տեղեր ուրիշ մարդիկ՝ ուղղակի յետին նպատակներով...:

Դուն արթուն եղիր միշտ, որպէսզի այդպիսի փորձութիւններու մէջ չիյնաս: Այս բոլոր սխալները մարդիկ կը գործադրեն անգիտակցաբար, որոնց պատճառը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ միայն կեանքէն հաճոյք փնտռել: Եւ երբ իսկական հաճոյքը չեն կրնար գտնել, կը դիմեն սխալ ճամբաներու:

Եթէ մարդիկ, երբեմն-երբեմն, առանձնանան իրենց սենեակներուն մէջ եւ իրենց զլուխը երկու ձեռքերու մէջ առած, աչքերնին գոց, պահ մը քննեն իրենք՝ զիրենք, մտածեն իրենց կեանքին եւ ընթացքին մասին, թէ ինչ կընեն եւ ուր կ'երթան, եւ թէ ուր կրնայ

հասցնել զիրենք իրենց բռնած այդ ուղին, վստահ եմ որ պիտի անդրադառնան իրենց սխալին եւ պիտի աշխատին շտկել իրենք զիրենք:

Կեանքի իսկական հաճոյքը կրնաս գտնել մաքուր նկարագրով, իրար հետ համախոհ, զիրար սիրող ու յարգող ընտանեկան բոյնի մը մէջ միայն:

ՊԱՏՈՒՐ Է.

ԸՆԹԵՐՑԱՍԷՐ ԵՂԻՐ.- Ժամանակը անցնելու շատ ուրիշ միջոցներ կան, ինչպես թղթախաղը, նարտը (թավլին), հեռուստատեսիլ (թելեվիզիոն) դիտելը, եւայլն: Սակայն նայե՛ք այդ բոլորէն ինչ օգուտ կը քաղես: Ճիշդ է թէ տեղւոյն համեմատ, երբեմն կը գործադրենք զանոնք: Բայց մի մոռնար որ պարապ ժամավաճառութիւններ են ընդհանրապէս:

Իմաստութիւնը մեզի կը սորվեցնէ որ *հոն ուր կը գտնուինք, կա՛մ օգտակար դառնանք եւ կա՛մ օգտուինք*:

Իսկ օգտակար կարենալ դառնալու համար, պայման է որ նախ մենք օգտուած ըլլանք, այսինքն՝ սորված ըլլանք, գիտցած ըլլանք բաներ, որոնցմով պիտի կարենանք օգտակար ըլլալ ուրիշներուն:

Ուրեմն օգտուելու լաւագոյն միջոցը կարդալն է: Կարդալով է որ կրնաս օգտուիլ եւ տեղեկանալ շատ մը գիտելիքներու: Կարդալով է որ կրնաս սորվիլ քու ազգային պատմութիւնդ, քու անցեալդ, քու ներկայդ եւ քու ունեցած պարտաւորութիւններդ ապագայի նկատմամբ: Կարդալով է որ կրնաս սորվիլ քաջութեան եւ տկարութեան, բարիին ու չարին, լաւին ու գէշին եւ գրեթէ ամէն բաներու մասին:

Ընթերցասիրութիւնը կրնայ օգնել քեզ քու ընդհանուր զարգացմանդ մէջ:

Իւրաքանչիւր կարդացածդ, ըլլայ ան պարզ յօդուած թէ վեպ, ողբերգութիւն թէ զաւեշտախաղ, գիտական թէ գրական, պատմական թէ բանասիրական, հեքեաթային թէ առասպելական, ինչ տեսակի որ ըլլան անոնք, անպայման իրենց մէջ ունին բան մը քեզի սորվեցնելիք:

Եթէ ամէնօրեայ կերակուրը մարմնի սնունդ է, նոյնն է եւ

կարդալը մտքին համար: Եւ ինչպէս երբ մարմինը կը զրկենք ամենօրեայ սնունդէ, ան կը տկարանայ եւ չաշխատիր այնպէս ինչպէս որ պէտք է, նոյնն է եւ մտքի պարագան. երբ զայն չսնանենք ամէն օր նոր գիտելիքներով, ան կը բթանայ եւ չի տար սպասուած արդիւնքը:

Գիտակցութեան բանալին պէտք է փնտռել ընթերցանութեան մէջ:

ԱՌԱՆՅ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ, ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ ԵՍ ՄՆԱ-
ԼՈՒ ԱՆԳԻՏԱԿԻՑ:

Կեանքի փորձառութիւնը չի բաւեր մեզի սորվեցնելու ամէն բան, այլ ան կու գայ մեր գիտցածին վրայ բան մը աւելցնելու:

Այս ակնարկածս թերթերն ու գրքերը, որոնք կ'ուզեմ թելադրել քեզի կարդալու համար, դպրոցական դասերուն մաս չեն կազմեր անպայման: Դպրոցը քեզի կը սորվեցնէ որոշ դասեր միայն, ինչպէս լեզու, գիտութիւն, աշխարհագրութիւն, թուաբանութիւն, եւայլն, որոնք անկարելոր բաներ չեն անշուշտ: Մակայն այդ կարդալիքներդ կապ ունին քու առօրեայիդ հետ, կեանքիդ ընթացքին հետ, ապրելակերպիդ հետ, այնքան կարելոր որքան դպրոցէն սորվածներդ:

Իսկ այդ բոլորին հետ մէկտեղ, այդ ընթերցումներդ պիտի գան մարզել քու մայրենի լեզուդ, որպէսզի ան հարագատ մնայ քեզի, սահուն մնայ լեզուիդ վրայ, եւ քեզ համար *Մայրենի լեզու* ըլլալէ չդադրի ամենեւին:

Յիշէ՛ միշտ Սիլվա Կապուտիկեանին «Խօսք իմ որդուն» քերթուածին վերջին համարը, ուր կ'ըսէ.

*Ու տես որդիս, ուր էլ լինես,
Այս լուսնի տակ ուր էլ գնաս,
Թէ մօրդ անգամ մտքիցդ հանես,
Քո մայր լեզուն չմոռանաս:*

Ուրեմն, տղաս, կարդա՛ միշտ: Կարդալու համար ջանք մի խնայեր երբեք: Որքան շատ կարդաս, այնքան աւելի բաներ կը սորվիս:

Եւ որքան աւելի բաներ գիտնաս, այնքան աւելի կ'արժես որպէս մարդ:

Ահա թէ որքան կարեւոր բան է ընթերցասիրութիւնը:

Պատուիր Ը.

ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ԵՂԻՐ.- Հայրենասիրութիւնը յառաջ կու գայ միայն գիտակցութենէն, ազգային գիտակցութենէն:

Ամէն բանէ առաջ գիտցիր որ դուն հայ ես: Կարեւոր չէ թէ ուր կ'ապրիս, որ երկնքի տակ: Կարեւորն այն է, որ դուն հայ ծնած ես: Աշխատէ հաւատարիմ մնալ քու ազգութեանդ:

Երբ կեանքի ընկեր մը գտնելու մասին կը մտածես, նախապատուութիւն տուր քու ազգակիցիդ: Այդ չի նշանակեր, սակայն, որ օտարները վատ մարդիկ են: Օտարներու մէջ եւս կան շատ ազնիւ ու պարկեշտ անձեր, որոնք կրնան լաւ ամուսիններ կամ լաւ կիներ դառնալ ապագայ ընտանիքի համար: Սակայն գիտնալով որ իւրաքանչիւր ազգ ունի իր ազգային պատմութիւնը եւ այդ պատմութեան ընդմէջէն իրեն հասնող զգացողութիւնը, դժուարութիւն մը կրնայ ծագիլ:

Օտար մը շատ հաւանական է որ չկարենայ հասկնալ եւ զգալ քու ազգային ապրումներդ. չկարենայ զգալ ցեղասպանութեան ենթարկուած քու ժողովուրդիդ սրտին ցաւը եւ իր պահանջատիրութիւնը՝ այնպէս ինչպէս դուն կը զգաս: Չկարենայ ընտելանալ քու ազգային սովորութիւններուդ. չկարենայ սիրել քու ազգային մշակութային ձեռնարկներդ, թատրոն, երգչախումբ, պարահանդէս, երգահանդէս, եւայլն: Մէկ խօսքով, չկարենայ կապուիլ քու ազգային ըմբռնումներուդ եւ մշակոյթիդ հետ: Եւ այդ բոլորը պատճառ կրնան դառնալ որ ժամանակի ընթացքին ստեղծուին անհասկացողութիւններ եւ անհամաձայնութիւններ ձեր երկուքին միջեւ, որոնք աւելի ու աւելի խորանալով կրնան լաւ վերջատրութիւն մը չունենալ:

Ուրեմն լաւ գիտցիր որ ճահիլ հասակիդ մէջ չմտածուած, արագ եւ անխոռհեմ մէկ արարքդ կրնայ պատճառ դառնալ ամբողջ կեանքիդ դժբախտութեան: (Ուշադրութեամբ կարդայ Պատուէր Բ.ին այն մասը, որ կըսէ. «Խելքդ գործածէ սրտիդ փոխարէն...»:)

Այս բոլոր նախազգուշացումները, որոնց մասին քեզի կը խօսիմ, կապ ունին նաեւ հայրենասիրութեան հետ: Իրաւ հայը հայրենասէր հայն է:

Չի բաւեր միայն ըլլալ *Քրիստոնեայ*: Այլ պարտիս ըլլալ *Հայ Քրիստոնեայ*:

Իսկ եթէ կայ դասաւորում մը այս երկուքին համար, միոյն տալով նախապատուութիւն եւ միւսը նկատելով երկրորդական, թող ներեն ինծի մեր եկեղեցական հայրերը, եթէ ըսեմ որ պարտիս ըլլալ ԱՌԱՋ ՀԱՅ՝ ՅԵՏՈՅ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ:

Չէ՞ որ մենք Հայ էինք արդէն նախքան Քրիստոնէութիւնը ընդունիլը:

Թէեւ պիտի չուզէի երբեք Հայութեան վրայ այսքան զօրաւոր շեշտ մը դրած ըլլալ, քանի որ Հայութիւն եւ Քրիստոնէութիւն իրարմէ անբաժան միութիւն մը կը կազմեն: Սակայն ուզեցի մատնանշած ըլլալ միայն, պարզապէս անոր համար որ *ումանց մօտ նկատելի է թէ Ազգութիւնը կանտեսուի Քրիստոնէութեան բաւականացումովը*:

Եւ յետոյ, միջավայրին ալ ստեղծած մտայնութիւնը այն է, որ մարդիկ առաւել չափով արժէք տան Կրօնքին ու Եկեղեցիին միայն, որպէսզի ազգայինին մասին շատ չմտածեն:

Սակայն զգոյշ: Քրիստոնեայ ըլլալ երբեք չի նշանակեր թողլքել ազգութիւնդ:

Ճշմարիտ Հայ մը ըլլալու համար, պարտիս գիտնալ որ Հայրենիք մը ունիս, հոն՝ հեռուն՝ Արեւելքի մէջ:

Գիտցիր որ այդ Հայրենիքը կը պատկանի քեզի, նաեւ բոլոր Հայերուն: Եւ դուն կը պատկանիս Անոր: Մայրն է ան բոլոր Հայերուն:

Ի գուր չէ որ կը կոչենք զինք «Մայր Հայրենիք»:

Մայր է այն իմաստով, որ դարեր շարունակ ծնած է Հայեր եւ սնած զանոնք իր «Մայրենի կաթով»:

Իսկ հայրենիք է այն իմաստով որ մեր նախահայրերը, ծնած ու սնած այդ «Մայրենի կաթով», ապրած են այդ երկրին մեջ դարեր շարունակ, շինած են, ստեղծագործած են, շէնցուցած են եւ հոգի տուած են զայն պաշտպանելու համար թշնամիներուն դէմ:

Դուն անոնց արժանաւոր յաջորդներէն մէկը կը նկատուիս այսօր:

Այդ հայրենիքը դարերու ընթացքին, ինչ-ինչ փուլերէ անցած, եկած եւ հասած է այսօր քեզի:

Ամուր կապուի՞ր անոր: Մի հեռանա՞ր անկէ հոգիով ու մտքով, հակառակ անոր որ կապիս անկէ շատ հեռու օտարութեան մէջ:

Մի՞րէ Զայն ամբողջ հոգւովդ:

Մի՞րէ Զայն, ինչ պայմաններու տակ ալ գտնուած ըլլայ ան:

Եւ երբ լսես ոմանց բերնէն այն խօսքը որ «Եթէ այդքան շատ կը սիրես, գնա եւ հոն ապրէ», գիտցիր որ գիտակցութենէ զուրկ եւ տգէտ անձէ մըն է որ կու գայ ան:

Ըստ այդպիսիներուն դատողութեան՝ եթէ հայրենիքը սիրել պիտի նշանակէր անպայման երթալ եւ հոն ապրիլ, ուրեմն հայրենիքէն դուրս ապրելու միակ պայմանը պէտք է ըլլայ ատել զայն:

Դժբաղդաբար որոշ թիւ մը կը կազմեն այս հիւանդագին մտայնութիւնը տածողներ մեր ազգին մէջ:

Հայրենասէր ըլլալ անպայման հոն երթալ եւ ապրիլ չի նշանակէր սակայն:

Մեր հայրենիքին սահմանները շատ նեղ են տակաւին այսօր բոլոր Հայերը իրենց մէջ կարենալ պարփակելու:

Ի զուր տեղ չէ որ կը պայքարինք մեր բռնագրաւուած հողերը ազատագրելու, որպէսզի մեր սահմանները ընդարձակուին եւ բոլոր Հայերը կարենան իրենց հարազատ Հայրենիքին մէջ բնակիլ:

Առ այժմ քեզի կը մնայ քու հոգեկան կապերդ ամուր պահել քու հայրենիքիդ հետ, եւ երբեք չպատճառաբանել Զայն սիրելու համար: Հայրենիքը սուրբ է, հայրենիքը միշտ պատուական է, ինչ պայմաններու տակ ալ գտնուած ըլլայ ան:

ԱՅՆ ՀԱՅԸ, ՈՐ ՀՈԳԵԿԱՆ ԿԱՊԵՐ ԵՒ ՊԱՏԿԱՆԵԼԻՈՒԹԵԱՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՉՈՒՆԻ ԻՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ,

ԱՅՆ ՀԱՅԸ, ՈՐ ՈՐԵԻԷ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ ՉԻ ՏԵՍՆԵՐ ԻՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՄԷՁ,

ԱՅՆ ՀԱՅԸ, ՈՐ ՕՏԱՐԻՆ ՊՈՌՆԿՈՒԹԵԱՆԸ ԿԸ ՆԱՅԻ ՆԵՐՈ-ՂԱՄԻՏ ԱԶՔՈՎ ԵՒ ՀԱՇՏ ՆԱՅՈՒԱԾՔՈՎ, ԻՍԿ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ԹԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ԴԻՏԷ ԽՈՇՈՐԱՑՈՅՑՈՎ, ԱՅՐՊԻՄԻՆ ՎԱՏ ՀԱՅ ՄԸՆ Է:

* * *

Հայրենասէր մնալու գլխաւոր պայմաններէն մէկն է միշտ հաղորդակից մնալ Հայ կեանքին՝ հայկական անցուդարձերուն:

Իսկ այդ մէկը կրնաս ունենալ միայն կարդալով:

Կարդա՛ ազգային օրաթերթեր, ամսաթերթեր, թե՛ հայաստանեան եւ թե՛ արտասահմանեան հրատարակութիւններէն, որպէսզի միշտ կապ պահած ըլլաս ազգիդ հետ եւ չդառնաս անտեղեակ եւ անգիտակից անձ մը հայութեանդ նկատմամբ:

Ահա անոնք մաս կը կազմեն այն «Մայրական կաթին» որ քեզ կրնան սնուցանել հայկականութեամբ եւ ազգային գիտակցութեամբ:

Բոլոր անոնք որոնք լքած են այդ «մայրական կաթը», անկասկած որ կը սնանին «օտար կաթերով», որոնց մօտ շատ ալ դժուար չէ տեսնել օտարամոլութեան ոգին:

Հայրենասիրութիւնը համակ գիտակցութիւն է, Ազգայի՛ն գիտակցութիւն, եւ դժբաղդաբար ուղղակի կը տառապինք անոր պակասէն քիչ մը ամէն տեղ:

Դրամով կարելի չէ գնել զայն, քանի որ շուկաներու մէջ չի ծախուիր:

Ա՛խ, երանի թէ ծախու ապրանք մը եղած ըլլար ան, ստացուածքս բոլոր ծախէի եւ գնէի զայն ամբողջութեամբ ձրիօրէն եւ առատօրէն բաշխելու զայն բոլոր կարօտեալ Հայերուն անխտիր...:

* * *

Ուրեմն կը կրկնեմ, տղա՛ս. Միշտ սնանիւր «Մայրական», այսինքն՝ «Հայկական կաթով» եւ հոգեկան կապերդ երբեք մի խզեր Հայրենիքիդ հետ: Եւ ուխտէ սրտիդ մէջ որ երբ գայ այն լուսաւոր օրը, երբ մեր Հայրենիքին սահմանները պիտի ընդարձակուին, երթալ Հայրենիք՝ քարին վրայ քար մըն ալ դուն ձեռքովդ դնելու, եւ քու անձնական բաժինդ բերելու Հայրենիքի վերելքին:

ՊԼԱՏՈՒՐ Թ.

Այս պատուէրին մէջ կ'ուզեմ քեզի տալ մի քանի գործնական կարճ խրատներ:

1. Ընկերային եղիր: Մի մեկուսանար: Լաւ մարդը լաւ ընկերներ կ'ունենայ:
2. Խորաթափանց աչքերով քննէ բարեկամներդ: Լաւ ճանչցիր բարեկամդ ու թշնամիդ: Կեղծաւոր եւ շողոքորթ բարեկամներէ հեռու կեցիր:
3. Արդար եղիր ուրիշներուն իրաւունքին նկատմամբ: Ոեւէ մէկը մի խաբէր:
Միեւնոյն ատեն արթուն եղիր որ ուրիշ մը քեզ չխաբէ եւ չյափշտակէ քու իրաւունքդ:
4. Ծառայասէր եղիր: Ծառայէ այնքան որքան կրնաս՝ Ազգիդ, Եկեղեցւոյ եւ Ընտանիքիդ առանց սակարկելու:
5. Կատարած որեւէ գործիդ, կամ բերած որեւէ ծառայութեանդ եւ կամ ըրած որեւէ նիւթական նուիրատուութեանդ փոխարէն մի սպասէր որ մարդիկ գնահատեն քեզ, քու անունդ խօսին եւ կամ շնորհակալ ըլլան քեզմէ:

Փառք փնտռելը պզտիկութիւն է:

Դուն այն ինչ որ կրնես, ըրէ լռելեայն, բաւականանալով միայն լաւ գործ մը ըրած ըլլալու սրտի գոհունակութեամբ:

6. Խօսակցութեան ընթացքին լաւ մտիկ ընել գիտցիր: Մինչեւ որ խօսակիցդ իր խօսքը չվերջացնէ, մի ընդհատէր զայն: «Ըսելիքդ հասկցայ» ըսելով, արագ մի պատասխանէր: Լաւ հասկցիր թէ ինչ ըսել կ'ուզէ՝ եւ ըստ այնմ պատասխանէ տրամաբանօրէն:

Պատասխանող խօսակիցիդ խօսքին թող ըլլայ միայն եւ ոչ թէ իր անձին:

7. Խոստումդ յարգէ: Արագ եւ չմտածուած խոստում մի տար ուէ՛ւ մէկուն: Այն ինչ որ պիտի չկարենաս ընել յառաջիկային, այսօր խօսք տալով մի յուսադրեր դէմին: Աւելի պարկեշտ ձեւ է այսօր մերժել՝ քան վաղը դրժել տուած խոստումդ:

Խոստումդ յարգել կը նշանակէ ուրիշներուն քով վստահութիւն շահիլ:

8. Յարգանօք եղի՛ր: Մի՛րէ քեզմէ փոքրերը եւ յարգէ քեզմէ մեծերը: Մեծերդ յարգելով քու անձդ է որ կը բարձրացնես:

9. Մի ըլլար տեւական քննադատող մը ուրիշներուն: Առանց ինքն իր յանցանքները կարենալ տեսնելու, տեւաբար ուրիշները քննադատելը տգէտ եւ հասարակ մարդու գործ է:

Դուն առաւել չափով գնահատել գիտցիր: Գնահատել գիտնալը առաքինութիւն մըն է:

Միեւնոյն ատեն քաջութիւնը ունեցիր տեղւոյն համեմատ սխալին՝ սխալ կարենալ ըսելու:

10. Լայնսիրտ եղի՛ր: Նեղսրտութիւնը մարդու մէջ կ'առթէ նախանձ եւ անհանդուրժող ոգի բարեկամներու հանդէպ: Նոյնիսկ իր հարազատներուն ունեցած յաջողութիւնները նեղութիւն կը պատճառեն նեղսիրտ մարդուն: Փոքրիկ ըսի-ըսաւներ կ'ուռնեն իր սիրտը, քանի որ սիրտը աւելի փոքր կու գայ, քան այդ փոքրիկ տարակարծութիւնները: Այդ բոլորը պատճառ կը դառնան որ բարեկամներ ու հարազատներ իրարու հետ նեղուին, կռուին, գժտուին եւ այլ տեսակի անհամութիւններ յառաջ գան:

Դուն լայնսիրտ եղի՛ր: Լայնսիրտ մարդը կ'ըլլայ պայծառամիտ եւ լայնախոհ: Կուրախանայ իր բարեկամներուն յաջողութիւններով: Կը կարեկցի անոնց ձախողութեանց եւ նեղութեանց ընթացքին:

Փոքրիկ ըսի-ըսաւներ չեն խռովեր զինքը:

Միշտ հանդուրժող կըլլայ բարեկամներու եւ տկար
մտածողներու հանդէպ:

Վերջին հաշուով, լայնսիրտ մարդը միշտ բարձր կը մնայ
հասարակութենէ:

ՊԼՏՈՒՐ Ժ.

ԻՏԷԱԼ ՈՒՆԵՑԻՐ ԵՒ ԿԵԱՆՔԻԴ ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ԻՄԱՍՏ ՏՈՒՐ.-
Ահաւասիկ վերջին պատուէրը քեզի, որ գրեթէ եզրակացութիւնն է
բոլոր նախապէս ըսուածներուն:

Շուրջդ լաւ նայէ եւ դիտէ մարդերն ու անոնց ընթացքը:
Այլատեսակ երեւոյթներու եւ բազմատեսակ մտայնութիւններու
պիտի հանդիպիս:

Պիտի տեսնես որ ոմանց համար կեանքի նպատակն է միայն
հարստանալ եւ դրամ շատցնել այնքան շատ, որքան կարելի է:

Այս տեսակի մարդիկ յաճախ չեն ալ անդրադառնար որ իրենց
այդ ընթացքը զիրենք անմարդկային կը դարձնէ:

Ուրիշներուն համար կեանքի նպատակն է հեշտանքը, որուն
մասին խօսեցայ քեզի ճորդ պատուէրին մէջ, ինչ որ զիրենք անզգամ
կը դարձնէ:

Ոմանց համար ալ կեանքը պայքար մըն է միայն վասն ստա-
մոքսի եւ վասն կեանքերնին քաշքշելու:

Տակաւին կան մարդիկ, որոնց համար ալ այս կեանքը ոչ մէկ
արժէք կը ներկայացնէ: Ոչ հարստութիւն, ոչ կալուածք եւ ոչ վայելք:
Այլ յաւիտենականութիւնը միայն:

Այսպէս մտածողներէն ոմանց համար ալ արժէք չեն ներկա-
յացներ նոյնիսկ իրենց ազգութիւնն ու իրենց հայրենիքը այս աշ-
խարհի վրայ: Իրենց աչքերը սեւեռած են Երկնաւոր Հայրենիքին
միայն: Ուրիշ արժէքներու մասին նոյնիսկ չեն ուզեր մտածել:

Այս զգացումն ալ իրենց մէջ ազգային ոգին կը չեզոքացնէ:

Վերոյիշեալներուն բոլորն ալ կեանքիդ առօրեային մաս կազմող
երեւոյթներ են միայն, եւ ոչ իտեալ եւ կամ կեանքի նպատակ:

Դուն մի անարգեր դրամը: Անիկա ապրելու համար էական է: Սակայն միեւնոյն ատեն *մի պաշտեր զայն*: Պաշտելու պարագային է որ մարդկային զգացումներդ կը կորսնցնես:

Կեանքէն քեզի վիճակուած հաճոյքի բաժինէն մի զրկուիր երբեք: Սակայն աշխատէ առաւելաբար զայն ունենալ ընտանեկան յարկէն ներս, քանի որ ընտանիքին տուած հաճոյքը իսկականն է եւ տեսականը:

Կեանքիդ մէջ դուն ալ պայքարէ բոլոր մարդոց պէս քու եւ ընտանիքիդ ապրուստը կարենալ ճարելու եւ բարւոք կեանք մը կարենալ ապահովելու համար:

Նաեւ եղիր Քրիստոնեայ եւ ժառանգորդը Երկնաւոր Հայրենիքին, սակայն առանց անտեսելու քու երկրաւոր Հայրենիքդ եւ առանց թերանալու ազգասիրութեանդ եւ հայրենասիրութեանդ մէջ:

Ասոնց բոլորը գրեթէ սովորական երեւոյթներ են եւ մարդկային նախապայմաններ կարենալ ապրելու համար:

Այդ բոլորը գործադրելով հանդերձ՝ դարձեալ, շատ դժուար չէ տեսնել մարդոց մօտ անգիտակցութիւն եւ ընթացք մը դէպի անորոշութիւն:

Իտէալը կամ կեանքի վեհ նպատակը ուրիշ բան է: Ան վեր կը մնայ այս առօրեայ մտահոգութիւններէն: Անիկա գիտակցութիւնն է մարդուն: Անիկա ձգտում մըն է դէպի կատարելութիւն, որ կը պահանջէ համակ զոհողութիւն, համակ նուիրում եւ սէր:

Պատմութիւնը մեզի կու տայ բոլոր մարգերու մէջ եղող եւ իրենց մեծագործութիւններով նշանաւոր անձերուն կեանքերը, որպէսզի նայինք անոնց եւ դաս առնենք անոնցմէ եւ ջանանք նմանիլ իրենց:

Օրինակ, Հայկ Նահապետէն սկսեալ մինչեւ Վարդանանց պատերազմը, եւ Վարդանանց պատերազմէն մինչեւ տակաւին մօտիկ անցեալին թրքական ջարդերու ժամանակ, մենք ունեցանք ֆէտայիներ, հերոսներ, որոնք չփնտռեցին երբեք իրենց անձնական հանգիստը, այլ զենքը ի ձեռին բարձրացան լեռները, պայքարելու համար անարգ թշնամիին դէմ:

Անոնք իտէալ մը ունէին, կեանքի վեհ նպատակ մը ունէին, եւ այդ նպատակին հասնելու համար հերոսաբար կը կռուէին,

անարգելով նոյնիսկ մահը, քաջ գիտնալով որ «Մահ իմացեալ անմահութիւն է»: Եւ այդ գիտացեալ մահը ուրիշ բանի համար չէր, եթէ ոչ «վասն հայրենեաց, վասն հաւատոյ»:

Մեր կրօնական դասուն մէջ եւս, բազմաթիւ են այն անունները, որոնք իրենց կեանքը ամբողջ նուիրեցին Ազգին, Եկեղեցւոյ, Հայ դպրութեան, Հայ երաժշտութեան: Անոնցմէ կարելի է յիշել, օրինակ, Գրիգոր Լուսաւորիչը, Մեսրոպ Մաշթոցը, Մեծն Ներսէսը, Գր. Նարեկացին, Ներսէս Շնորհալին եւ տակաւին շատ ուրիշներ, որոնք միայն աթոռի վրայ նստելու եւ կամ կաթողիկոս կամ եպիսկոպոս կոչուելու փառքը չէ որ փնտռեցին, (մերօրեայ կեանքին մէջ կը հանդիպինք դժբաղդաբար նմանօրինակ հայ բարձրաստիճան կոչերականներու), այլ անոնք ունեցան համակ նուիրում՝ հանդէպ Եկեղեցւոյ, հանդէպ Ազգին եւ Հայրենիքին:

Անոնք հիմնեցին Հայ Եկեղեցին եւ զարգացուցին ու ճոխացուցին զայն շարականներով, ծէսերով, աղօթքներով եւ հասցուցին զայն մեր օրերուն: Իրենք թէեւ մահացան, բայց մնացին միշտ անմահներ, այնպէս ինչպէս իրենց կերտած Հայ Եկեղեցին: Այն Եկեղեցին, որ մինչեւ այսօր Հայրենիքէն դուրս ամէնուրեք առաջնորդի դերը կը կատարէ Հայութեան համար:

Ինչպէս չյիշել նաեւ մեր գրչի մշակները, մեր գրագետները, մեր բանաստեղծները, խմբագիրները, ուսուցիչները, երաժիշտները եւ ամբողջ մտաւորական դասի անձերը, որոնց դաստիարակութեամբն է որ սերունդներ կը պատրաստուին, որոնց գրչովն է որ ազգին զաւակները կը ստանան գրական ու գեղարուեստական ճաշակ, ազգային ու քաղաքական հարցերու տեղեկութիւն, ազգին հանդէպ իրենց ունեցած պարտաւորութեանց գիտակցութիւն եւ գրեթէ ամէն տեսակ գիտելիքներու ծանօթացում:

Անոնք ազգին մտաւոր առաջնորդներն են, որոնց ունեցած նուիրութիւնն ու զոհողութեան ոգին հանդէպ իրենց ազգին կրնայ օրինակ ծառայել մէն մի հայու:

Մեր մեծ գիտնական Վարդապետը, Ս. Մեսրոպ Մաշթոց, մեր հայ գիրերը կարենալ գտնելու համար ինքզինքը զրկեց ամէն ինչէ: Տքնեցաւ, ճգնեցաւ, գիշերուան քունն անգամ փախաւ աչքերէն,

մինչև որ ստեղծեց մեր Ոսկետառ Այբուբենը, եւ հիմքը դրաւ մեր հայ դպրութեան:

Ինչ պիտի ըլլար այսօր, եթէ չունենայինք Մեսրոպ Մաշթոց մը եւ զրկուած մնայինք Հայ գրականութենէ: Վստահ եմ, այս խօսքերը ընելու երբեք կարիք պիտի չունենայինք, քանի որ շատ հաւանական է թէ շատոնց դադրած պիտի ըլլայինք որպէս Հայ գոյութիւն ունենալէ:

Այն թուականէն սկսեալ մինչև այսօր, մեր բոլոր հայ գիրի մշակները հետեւած են Մեծ Առաջնորդին՝ Ս. Մեսրոպ Մաշթոցի օրինակին, համակ նուիրում եւ զոհողութիւն ցուցաբերելով հանդէպ Հայ դպրութեան եւ Հայ մշակոյթին: Հակառակ անոր որ միշտ ալ զրկուած մնացած են նիւթական զոհացուցիչ պայմաններէ եւ բարոք կեանքէ, սակայն եւ այնպէս, իրենց կոչումին գիտակից՝ մնացած են միշտ բարձունքի վրայ:

Անհատ մը կամ անհատներ, որոնք կամովին կը զրկեն իրենք գիրենք կեանքին մեզի տուած բոլոր բարիքներէն ու կը տքնին ու կը ճգնին, եւ իրենց մտային, հոգեկան ու ֆիզիքական կարողութիւններուն բոլորը ի սպաս կը դնեն իրենց Ազգին բարօրութեան, զարգացման, յաջողութեան եւ գոյատեւման ի խնդիր, կը դառնան ազգին մէջ մէկ մէկ սիւներ, որոնց շնորհիւ Ազգը կանգուն կը մնայ, իսկ այդ ազգին զաւակները երախտագիտութեամբ կը յիշեն իրենց անունները եւ յարգանքով կը խոնարհին իրենց մեծութեան առջեւ:

Ազգ մը կրնայ յաջողիլ եւ յառաջդիմել այսպիսի նուիրեալներու շնորհիւ միայն:

Կը տեսնենք, ուրեմն, որ բոլոր մարգերու մէջ եղող այս նուիրեալները, ըլլան անոնք հերոսներ թէ եկեղեցականներ, գրագէտներ թէ քաղաքագէտներ, բոլորն ալ իրարու լրացուցիչ ամբողջութիւն մը կազմելով, ունեցած են միայն մէկ նպատակ: Իրենց մտահոգութեան միակ նշանակետը եղած է ԱԶԳ, ՀԱՅՐԵՆԻՔ եւ ՀԱՒԱՏՔ:

Այն ինչ որ ըրած են, ըրած են միմիայն Ազգին համար, Հայրենիքին համար, Ժողովուրդին համար:

Իսկ այդ բոլորին մէջ, իրենց բաժինը եղած է միմիայն ԶՐԿԱՆՔ ԵՒ ՏԱՌԱՊԱՆՔ:

Ահա այս է իտեալը կամ կեանքի վեհ նպատակը որ կուզէի ըսել քեզի:

Սակայն, այս բոլորը խօսելով մէկտեղ, երբեք ըսել պիտի չուզէի որ ԱՆՊԱՅՄԱՆ իրենց նման մեծ մը պէտք է դառնաս, որպէս զի կեանքդ իր նպատակին ծառայած ըլլայ: Պայման չէ ան: Ամէն մարդ օժտուած չէ անշուշտ բացառիկ կարողութիւններով: *Սակայն ամէն անհատ ունի իրեն յատուկ կարողութիւններ եւ իր ունեցած կարողութիւններուն համեմատ, պայման է որ գիտակցի Ազգին հանդէպ իր ունեցած պարտաւորութիւններուն:*

Քեզի կը մնայ զանոնք միշտ աչքի առջեւ ունենալով, ջանալ անոնց նմանիլ եւ ձգտիլ կատարելութեան:

Զէնքը ձեռքդ առած երբ լեռները չես բարձրանար կռուելու համար (հիմա որ արդէն պատերազմի մէջ չենք որ կռուելու հարց ըլլայ), սակայն կրնաս ունենալ այդ հերոսներուն քաջութիւնը սրտիդ մէջ, ճակատդ կարենալ միշտ բարձր պահելու եւ ապրելու մարդոց մէջ, որպէս Հայ Քրիստոնէայ: Եւ ի պահանջել հարկին, միշտ պատրաստ տրամադրութիւն ցոյց տալով քու կարելիութեանդ սահմանին մէջ ամէն կարգի զոհողութեանց հանդէպ քու Ազգիդ, Հայրենիքիդ եւ Կրօնքիդ:

Նաեւ երբ չես դառնար բարձրաստիճան եկեղեցական մը, կրնաս սակայն քու համեստ բաժինդ բերել եկեղեցւոյ, երգեցողութեամբ եւ կամ անոր վարչական գործերուն ծառայելով:

Իսկ երբ չես կրնար դառնալ մեծատաղանդ գրող մը, կրնաս սակայն դառնալ լաւ ընթերցող մը:

Կարողալ մեր գրագէտներուն, բանաստեղծներուն եւ խմբագիրներուն հեղինակութիւնները՝ կը նշանակէ հաղորդակից դառնալ անոնց վեհ մտքերուն, բարձր գաղափարներուն եւ ազնիւ զգացումներուն: Ու ծառայել այդ վեհ մտքերուն եւ ապրիլ այդ բարձր գաղափարներով, արդէն իսկ կը նշանակէ որ իտեալ մարդու ճամբու մէջ է որ կը գտնուիս: Այլապէս ի՞նչ կարժեն բոլոր այն շինիչ խօսքերը, դաստիարակող յօդուածները եւ միտք զարգացնող գրքերը երբ անոնք մնան լքուած եւ նետուած գրադարանին մէկ անկիւնը:

Ահա այս բոլորը, որոնք պիտի գան իմաստ մը տալու կեանքիդ:
Գիտակցի՛ր անոնց, եւ խօսքով ու գործքով արժեցուր դուն քեզ:
Այդպիսով իրագործած կըլլաս կեանքիդ նպատակը:

ՎԵՐՁԱՐԱՆ

Աշխարհ լրիւ ապականած է այսօր: Ամէն տեսակ վատ արարքներ ու սրբապղծութիւններ լեցուցած են երկիրը: Անամօթութիւն, անբարոյութիւն, անօրինութիւն, անզգամութիւն, անհնազանդութիւն, անհաւատարմութիւն, թմրամոլութիւն եւ ամէն տեսակի անբարոյ երեւոյթներ ու մոլութիւնները կը տեսնուին այսօր գրեթէ ամէն տեղ:

Կը տեսնենք պատանի տղոցմէ մինչեւ չափահաս մարդիկ, որոնք իրենց ականջները ծակած՝ օդ դրած են իրենց ականջին:

Օդը իգական սեռի յատկանիշն ու ցուցանիշն է, անոր համար է որ քանի մը ամսու փոքրիկ աղջիկներուն իսկ ականջները կը ծակեն եւ օդ կը դնեն, ցոյց տալու համար թէ այդ մանուկը աղջիկ է:

Օդը իգական սեռին թէ՛ գեղեցկութիւն տուող զարդարանք է եւ թէ՛ իգականութեան խորհրդանիշ: Որով օդ կրելը միմիայն իգական սեռին յատուկ եւ վայել բան է:

Օդը ամենեւին վայել չէ տղամարդուն համար:

Ականջին օդ կրող տղամարդը արդեօք ի՛նչ նպատակով կ'ընէ զայն: Արդեօք իգականի՞ նմանութիւն կ'ուզէ ունենալ..., թէ՛ անիմաստ եւ անվայել՝ որպէս դարուս անմիտ նորաձեւութիւններէն մին, բնականէն դուրս ելլող բան մը ըրած ըլլալու համար կ'ընէ զայն:

Ամէն պարագայի, տղամարդուն ականջի օդ ունենալը պատուաբեր ու վայելուչ երեւոյթ մը չէ:

Կը տեսնենք նաեւ դաջուածքի (tattoo) մոլութեամբ վարակուած, երկու սեռէ մեծ ու պզտիկ մարդիկ, որոնք իրենց մարմնին այլեւայլ մասերուն վրայ դաջուածքով նկարներ եւ այլ տեսակի գծագրութիւններ գծել կու տան, չէս գիտեր ինչ նպատակով:

Դաջուածքը անցեալէն ի վեր կիրարկուած է միմիայն որպէս նշան ուխտագնացութեան: Բոլոր անոնք որ Երուսաղէմ գացած են ու կերթան որպէս ուխտաւոր, իրենց բազկին վրայ կը դաջեն փոքրիկ խաչ մը, յարութեան կամ համբարձման փոքրիկ նկար մը եւ կամ այլ սրբապատկեր մը ի նշան իրենց Երուսաղէմ ուխտի գացած ըլլալուն: Այս է եղած դաջուածքին միակ իմաստը սկիզբէն ի վեր:

Սակայն ի՞նչ իմաստ ունին այսօրուայ դաջուածքները մարմնին վրայ:

Ո՞վ կրնայ արդարացուցիչ ու տրամաբանական բացատրութեամբ մը բնորոշել անոր իմաստը, թէ ինչո՞ւ կը դաջեն իրենց մարմինները:

Եթէ գեղեցկութեան համար է, ուրեմն այդ դաջուածքով Աստուծոյ ըսել կուզեն. *«Դուն մեզ ստեղծած ատենդ մեր գեղեցկութեան հոգ չես տարած. պակաս ձգած ես այդ զարդարանքները մեր մարմնին վրայ: Ահաւասիկ մենք ենք որ կը գեղեցկացնենք մենք զմեզ (թէեւ աւելի կը տգեղցնէք- Յ.Տ.) գոյնզգոյն նկարներով ու գծագրութիւններով»:*

Ահա ա յս կրնայ ըլլալ միակ բացատրութիւնը: Ասկէ տարբեր բացատրութիւն մը պիտի չկարենայինք առնել անշուշտ, ինքնատես ու ամբարտաւան այդ անձերէն, որոնց թէեւ անխօս, սակայն տեսանելի հպարտութիւնը լի ու լի կը համապատասխանէ վերել յիշուած պատճառաբանութեան:

Ընդհանրապէս մարդիկ կ'ընեն բաներ՝ առանց գիտնալու թէ ինչու կ'ընեն: Եթէ ըրած ըլլան բան մը, որ շահ չունենալէն զատ վնաս ալ չունենայ, կարելի է ըսել որ, թէեւ ըրածը անպէտ եւ աւելորդ բան է, սակայն մեղաւոր բան չէ: Սակայն այս պարագային հարցը բոլորովին «անմեղ բան մը» ըլլալէն տարբեր է, քանի որ *մարմնի վրայ դաջուածք դրոշմելը «մեղք» է, եւ ուղղակի «մեղանշում» կը նկատուի Աստուծոյ հանդէպ:*

Ցանկալի է որ մարդիկ գիտակցին այս մեղքին ու չփորձուին Աստուծոյ դէմ մեղանշել:

Այս բոլորին վրայ կու գայ աւելնալ, վերջին տարիներուն,

միասեռականության պաշտօնական ճանաչումը կարգ մը երկիրներու կողմէ, ինչ որ ցոյց կու տայ թէ կառավարութիւններն ալ կորսնցուցած են իրենց բարոյական սկզբունքներն ու մարդկային հասկացողութիւնները:

Միասեռականութիւնը անօրինութիւններու զագաթնակէտն է, *քանի որ ոչ մէկ հիմք ունի ինքզինք արդարացնող: Ո՛չ Աստուածային օրէնք ունի իր մէջ, ո՛չ մարդկային բարոյական սկզբունք:*

Միասեռականութիւնը իսկութեան մէջ «անբնական» ոճով ապրուած կեանք մըն է: Անասուններն անգամ չունին նման երեւոյթ: Որով, եթէ երբեք բաղդատութիւն մը կատարենք միասեռականներու եւ անասուններու ապրելակերպին միջեւ, պիտի գտնենք որ միասեռականները աւելի նուազ մակարդակի վրայ կը գտնուին իրենց «անբնականութեամբ»:

Այս բոլոր երեւոյթները ստեղծած են ապականած մթնոլորտ մը մեր շուրջ, որուն մէջ կ'ապրինք դժբախտաբար, կամայ թէ ակամայ: Շատ դիւրին է վարակուիլ այդ աղտոտ բարքերէն ու սովորութիւններէն, եթէ երբեք ամուր եւ հաստատ նկարագիր մը չունենաս:

Օրինակ վերցուր դուն քեզ համար «ոսկին» ու «թիթեղը»:

Ասոնք երկուքն ալ եթէ նետուած ըլլան աղբանոցի մը մէջ եւ երկար ատեն հոն մնալէ ետք օր մը դուրս հանենք զանոնք աղբերուն մէջէն, պիտի տեսնենք որ թիթեղը արդէն իսկ ժանգոտած ու փտած է..., մինչ ոսկին երբ սրբենք, պիտի տեսնենք որ չէ կորսնցուցած իր փայլքը, իր գեղեցկութիւնը, իր հմայքը:

Ահաւասիկ, այն աղջիկը կամ տղան, որ ունի ոսկի նկարագիր, այս ապականած միջավայրին մէջ ապրելով մէկտեղ, երբեք չի կորսնցներ իր փայլքը, այսինքն՝ իր բարոյական սկզբունքներն ու իր մաքուր նկարագիրը:

Իսկ թիթեղեայ նկարագրի տէր աղջիկներ ու տղաք, դիտելով իրենց թեթեւոյիկ դասընկերները եւ իրենց շրջանակի խեղկատակ տղաները, անոնց օրինակին հետեւելով, իրենք ալ կը դառնան անոնց նման թեթեւամիտ եւ անլուրջ, առանց անդրադառնալու թէ ինչ կ'ընեն եւ ուր կը հասնին իրենց այդ վարմունքով:

Հաւանաբար քիչ մը անհասկնալի թուին այս բոլոր ըստւածները

քեզի, քու այս տարիքիդ մէջ: Վստահ եմ, որքան մեծնաս՝ այնքան աւելի լաւ պիտի հասկնաս այս խօսքերուն իմաստը եւ պիտի գիտակցիս անոնց արժէքին:

Անկասկած որ պիտի հանդիպիս նաեւ թեթեւամիտ մարդոց, որոնք ամէն ինչ կառնեն հարեւանցիօրէն եւ անլուրջ:

Այդպիսիներուն համար, լուրջ մտածմունքներ, շինիչ խորհրդածութիւններ եւ ճշմարտութեան անդրադարձումներ գլուխ ցաւցնող եւ ձանձրոյթ պատճառող խօսքեր են միայն:

Անոնց մէջ կարելի չէ գտնել գիտակցութիւնը իրենց պարտաւորութեանց: Կարելի չէ տեսնել կամքի տոկունութիւն՝ կարենալ դիմադրելու կեանքի փորձութիւններուն, եւ ոչ մէկ ջիղ զիրենք մղելու դէպի լաւը, դէպի կատարեալը: Մէկ խօսքով, մարդկային մեռած ձուկեր՝ որոնք միայն կրնան քշուիլ հոսանքէն, իրենք զիրենք յանձնած իրենց ապագայ անորոշ ճակատագրին:

Դուն մի տարուիր այդպիսիներէն:

Խելքդ գործածէ եւ տես թէ հայրդ քեզի ինչ կըսէ:

ԵՐԱՆԻ ԱՅՆ ՄԱՐԴՈՒՆ, ՈՐ ԻՐ ԳՏՆՈՒԱԾ ՏԱՐԻՔԻՆ ՄԷՋ, ԻՐՄԷ ԱԻԵԼԻ ՄԵԾԵՐՈՒ ՄՏԱՅԻՆ ՀԱՍՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՒՆԵՆԱՅ, ԱԻԵԼԻ ԿԱՆՈՒԽԷՆ ԿԱՐԵՆԱԼ ՀԱՍԿՆԱԼՈՒ ԲՈԼՈՐ ԱՅՆ ԲԱՆԵՐԸ, ՈՐՈՆՔ ՊԻՏԻ ՀԱՍԿՆԱՐ 10 ՏԱՐԻ ԵՏՔ:

17 նոյեմբեր 1981 Ալլպանի, Նիւ Եօրք

*Կեանքի մէջ որպէս ՄԱՐԴ ապրելու համար յիշէ հօրդ երգած
այս երգը, որուն բառերը ինքնին շատ բան կըսեն քեզի:*

*Անոնք ընտրուած քանի մը համարներ են, առնուած Յովհ.
Թումանեանի «Թմբկաբերդի Առումը» պօէմէն:*

Մենք ամէնքս հիւր ենք կեանքում
Մեր ծննդեան փուչ օրից,
Հերթով գալիս, անց ենք կենում
Էս անցաւոր աշխարհից:

Անց են կենում սէր ու խնդում,
Գեղեցկութիւն, գանձ ու գահ,
Մահը մերն է, մենք մահիինը,
Մարդու գործն է միշտ անմահ:

Անց են կենում..., միայն անմահ
Գործն է խօսւում լաւ ու վատ.
Ա՛խ, երանի՝ ո՛վ մարդ կը գայ
Ու մարդ կ'երթայ անարատ:

Իսկ կեանքիդ մէջ որպէս ՀԱՅ ապրելու համար յիշէ Յովհ. Շիրազի «Նուէր Սփիւռքի Հայութեան» քերթուածը, որ այնքան իմաստալից է Հայ հոգիին համար:

Մի ծաղիկ չի տայ օտար հողը քեզ,
Բայց թէկուզ ծաղկես օտար դաշտերին,
Թէ հայրենիքում մի գաւաթ չունես,
Գինիդ արցունք է քո էլ շուրթերին:

Օտար աշխարհը մի հիւղ չի տայ քեզ,
Բայց թէ պալատ էլ տայ արեւի տակ,
Թէ հայրենիքում մի խրճիթ չունես,
Մոռացուած որք ես օտար լուսնի տակ:

Բիր լեզուն գիտես օտար աշխարհում,
Բայց թէ մայրենիդ խորթ է քեզ համար,
Հուր լեզուդ պոկած հաւք ես վանդակում,
Յաւէտ կորած ես հայրենեաց համար...

Քո հայրենիքը Հայաստանն է նոր,
Ուր ամուլ ժայռն էլ ծաղիկ է ծնում,
Ուր թաղուած Մեսրոպ Մաշտոցն ամէն օր
Ինձնով քո բախտի մասին է հարցնում...

Իսկ քու մօտիկ անցեալդ երբեք չմոռնալու եւ քու ՀԱՅՈՒ ՊԱՏԻՐԴ միշտ բարձր պահելով անձիդ վրայ նախատինք չբերելու համար, յիշէ դարձեալ հօրդ երգած սոյն երգը, որ ինքնին արդար զայրոյթի պոռթկում մըն է, ուղղուած մարդկային վայրագութեան եւ անարդարութեան դէմ:

Անոր բառերը առնուած քանի մը համարներ են Աւ. Ահարոնեանի «Կոյր Աշուղը» քերթուածէն:

Խօսիր քնար... արար աշխարհ թէ լո՛ւի,
Ցաւի, արեան, տառապանքի լուռ ծոցում,
Կոյր աշուղը հառաչանքի պարտք ունի
Թշուառութեան ու անէծքի վայրերում:
Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք,
Թո՛ղ ողջ աշխարհ հային կարդայ նախատինք:

Անցիր հանդարտ շիրիմների վրայից,
Հողի տակ էլ թշուառները քուն չունին,
Շարան-շարան հողաթմբի խորքերից,
Խուլ մրմունջներ գուցէ լսես ցաւագին...
Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք,
Թո՛ղ ողջ աշխարհ հային կարդայ նախատինք:

*Ահաւասիկ քանի մը քառեակներ նաեւ Գամառ Գաթիպայի
«Հայոց Թուրք» բանաստեղծութենէն: Կուգեմ որ կեանքիդ մինչեւ
վախճանը ականջի օղ ընես զանոնք:*

ՀԻՆ ԲԱՅՑ ՄԻՇՏ ՆՈՐ

Դուն իսելօք հաշուով վաճառական ես,
Միւլք, փող ու ապրանք կ'ասեն շատ ունեւ,
Բայց թէ փողէդ շահ չունի Հայաստան,
Թքել ենք քո էլ, փողիդ էլ վրան:

Ի վերուստ քանքար քեզի տրուած է,
Հեղինակ անունդ աշխարհ սփռուած է,
Բայց թէ գրչէդ շահ չունի Հայաստան,
Թքել ենք քո էլ, գրչիդ էլ վրան:

Կ'ասեն թէ քաջ ես, ինքդ մեծաւոր,
Անուն յաղթողի ունիս փառաւոր,
Բայց թէ թուրէդ շահ չունի Հայաստան,
Թքել ենք քո էլ, թրիդ էլ վրան:

Կուտամ քեզ պատիւ, կ'ունենաս դու յարգ,
Ու կը դասեմ քեզ ազնիւ մարդոց կարգ,
Երբ օրօրոցէդ մինչեւ գերեզման
Ձգտումդ լինի փրկել Հայաստան:

ԳՆԱՀԱՏԱՐԿԱՆՆԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ուրախությամբ եր ստանալ Ձեր հեղինակած գրքոյկը: Անոր թանկագին պարունակութիւնը ոչ միայն արդիւնք էր ձեր վճիտ մտածումին՝ այլ մանաւանդ «հայ պատուական մարդու» սրտէն բխած եւ մեր սրտին խօսող գոհար ու ազնիւ զգացումներուն:

Այլ ազգեր մէկ «Տասնաբանեայ» ունին. այժմ շնորհիւ ձեզի հայը ունեցաւ երկու տասնաբանեաներ:

Շնորհակալութիւն ձեզի անոր համար:

Բարգէն Եպիսկոպոս Վարժապետեան
Կաթողիկոսական Պատուիրակ

Ուաշինկթըն, 6 Ապրիլ 1987

* * *

Քանի մը օր առաջ ունեցանք ձեր գողտրիկ գրքոյկը՝ «Հայրական Խօսքեր» վերտառութեամբ:

Ձերմօրէն կը շնորհաւորենք ձեզ այս ձեռնարկին համար:

Ձեր հայրական անկեդժ ու սրտցաւ արտայայտութիւնները կ'ապացուցանեն իրա՛ւ հայ հօր մը հոգին որ կը գտնուի ձեր մէջ:

Իցի ի թէ անոնք, այդ ոսկեայ խօսքերը տարածուի՛ն, տեղ գտնեն, հիմնաւորուին գաղթաշխարհի մէն մի հայկականերու էութեան մէջ:

Մենք եւս, ձեզ նման, ահաւո՛ր յորձանքներուն ի տես՝ ոգի ի բոյն կը ճգնինք թիավարել ներկայ մեր աշխարհը կուլ տուող հոսանքներն ի վեր...

Դաւիթ Յ. Էվերեկլեան

Հայ Կաթողիկէ Միութեան «Թատերա-Մշակութային
Յանձնախումբ»ի պատասխանատու

Մոնրէալ, 14 Յունուար 1992

Hagop Derian

**Paternal Words
or
Decalogue**

Second edition

2015

Preface

In the last three decades, many Armenian families, mainly from the Middle East, left their homes, businesses, and their decades-long successes behind in order to free themselves from the political upheavals of their home countries in search of a peaceful and safe place. They came to settle in various states of the United States and Canada.

There were people in Armenia who thought the same way also. Seeking “freedom,” they abandoned their homeland to come to the United States. They came and settled.

Initially, they thought and found their action to be satisfactory.

However, soon they realized their loss and the impositions of various new phenomena in their new environment began to trouble and concern them.

They suffered from the deficiencies found in the schools, and the lack of school celebrations, cultural associations, lectures, theatres, choirs, and all kinds of cultural activities they had been used to having in the Middle East.

They realized that instead of these cultural events, now they had dance parties and banquets only.

The scanty cultural events were always destined to be poor... due to the lack of attendees. Aside from this, the customs of the new countries were quite contradictory.

Gradually, they noticed unruliness next to freedom and baseness next to nobility, along with many more adverse phenomena.

All in all, the lack of their former social milieu, in addition to these phenomena they found in their new environments, began to concern and trouble them.

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

Their new lifestyles were at complete odds with the conditions they had been used to in their former countries.

The vastness of the country, the dispersion of the Armenians, the inability to create Armenian schools and circles everywhere, the demands of the environment that kept everybody extremely busy, the bilingualism found in the Armenian community (many newcomers could not speak English, whereas the second generation of immigrants who had settled earlier did not speak Armenian, which posed challenges for each group with regard to understanding one another and collaborating with each other), the abundance of phenomena that were both attractive for the youth and degenerating for their character, and, in other words, the powerful social current placed the immigrants in front of two main dangers, which threatened the NATIONAL SPIRIT and MORAL VALUES of their children.

It is notable that some of their former concerns were partially alleviated by coming to the United States, but they were also replaced with different, new concerns, which often seemed to be more dangerous than the former.

More than anywhere else, the words of the Gospel were most appropriate given this situation: “Do not fear that which kills the body; fear that which kills the spirit.”

In the face of this absolute reality, the obligation to take precautionary measures weighed on the shoulders of every conscientious parent in regard to their children.

* * *

On the Occasion of the Second Edition

The reason I summarized the “Paternal Words” and “Decalogue” on a tape as a gift to my son for his sixteenth birthday instead of other materials gifts was due to the concerns listed above.

Although these words are personal in nature, because they address my son directly, Father Vartan Dulgerian, after listening to the tape, found the “commandments” important and he suggested I publish them in a booklet for the benefit of all teenagers and youngsters.

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

Motivated by Father Dulgerian's suggestion, the first edition of this book appeared in 1983 and was appreciated by a number of clergy, teachers, and parents. However, because it was published only in Armenian, many were not able to benefit from it.

With minor additions and changes, this second edition is published in both Armenian and in English.

Each teenager or youngster, male or female, is as close to my heart as my own children. May every reader accept these "Commandments" as if they were written specifically for him or her!

And if the ripe fruits of my humble words echo in my ears, that will be my greatest spiritual satisfaction.

Hagop Derian

A wise son heeds his father's instruction.
Prov 13:1

Introduction

This book is the product of parental love and paternal anxiety. The author, Hagop Derian (Deyirmenjian), is a working, realistic, and caring father, who is concerned with his son's present and future. Having migrated to America more than a decade ago from Aleppo, that Middle Eastern city where Armenians abound, he wishes to illuminate his sixteen year old son, Garbis, with ten commandments stemming from his experience. One goal is to try to firmly establish in him the seal of Armenianness and patriotism, along with the cognizance to avoid the unbecoming customs of the current environment in order that he grows to become a worthy man with a clear character. All of these goals are accomplished using fluent and beautiful language. We are certain that with his advisory booklet, Hagop Derian speaks from the hearts of many Armenian fathers who share his desire to guide their children onto the paths of true patriotism and humanity.

S. M.

August 19, 1983

I dedicate these “Paternal Words” or
“Decalogue” thoughts of mine, which I
have written on the occasion of the
sixteenth birthday of my son, to all of
his Armenian peers.

H.D.

Prelude

My dear son, Garbis! Behold your father's gift to you for your 16th birthday—words summarized in this booklet.

To give you material gifts—a suit, shoes, an electrical guitar, a stereophonic set, or even a nice car—poses no challenge, but a material gift would bring you temporal joy only. Whereas you will be able to listen to these words and implement them throughout your life and even pass them on to your children.

Today, I wanted to gift you these words instead of other material presents, because you are at an age when it is time for you to lay the foundation of your future.

As with buildings, when the foundation is firm, the building remains firm and unaffected by the winds and storms, so also with your life. If you manage to build a firm foundation at this stage in life, you will enjoy an unshakeable and successful future.

In the third chapter of Acts, when the Apostles Peter and John were entering the temple, they saw a man who had been born lame, sitting by the door and begging for alms. Peter turned to the man and said: "Silver or gold I do not have, but what I do have I give you. In the name of Christ of Nazareth rise up and walk!" (Acts 3:6). And holding by his hand, he lifted him and the man began to walk.

Which was preferable? Putting gold in the man's hand, or curing him?

Therefore, my son, know well that in life there are values much loftier than matter.

I gift you verses 8 through 10 of the first chapter of Proverbs of Solomon the Wise from the Bible. There, he says: "My son, hear the

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

instruction of your father, and forsake not the law of your mother” (8), “They will be a garland to grace your head and a chain to adorn your neck” (9), “My son, if sinners entice you, do not give in to them” (10).

And in the first verse of the 10th chapter he says: “A wise son brings joy to his father, but a foolish son grief to his mother.”

Therefore, my son, listen well and know well the following ten commandments, which are my gift to you as your father.

First Commandment

FEAR GOD: Because “the fear of the Lord is the beginning of knowledge” (Prov 1:7). And if a man fearing God feels also ashamed before people and does not do things that would invite shame upon him, then such a person will walk without disguise amongst people, and people will respect him and trust him.

Second Commandment

USE YOUR BRAIN: This very significant expression, which we have inherited from our ancestors, is the key to wisdom, because you can do or learn nothing without using your brain.

Your teacher teaches you in school, but if you do not use your brain, you learn nothing. In arts also, your master teaches you, but you learn nothing without using your brain.

In life, beyond these, people do not teach you everything like an alphabet. With its upheavals, life could lead you into situations and events whose solution you can find only if you use your brain.

If instead of acting intelligently you stay entangled in a troubling event, or if you intoxicate yourself with a few cups of drinks, because of distress, and wander outside until late night while your family members are worrying, you simply demonstrate signs of weakness.

And with such a conduct, instead of finding a solution to the situation you are in, you complicate it further.

Heed well the instruction of others, but before implementing it directly, assess it in your mind and use your logic. When you find it right, do it! Consider that often the advice people offer you is not necessarily for your benefit. Your friends may give you advice that could lead you in erroneous paths. Use your brain.

Use your brain instead of your heart specifically. The heart feels only; the brain reasons.

If you react with your heart in the event of a death, or when a sad event occurs, or when someone offends you by his or her expressions, or when you face any adversity, saying: “Why should this have happened this way?” “Why should he have said or acted this way?”

“Why should this adversity have happened?” and so on, these whys come to bloat your heart and bloat it to the point of troubling your entire essence, discomforting you, sickening you, even bringing upon you permanent illness. In short, they make your life unpleasant and shorter.

But if you use your brain instead of your heart and reason, first, you will look for your own fault in the event or adversity, instead of neglecting your actions and blaming only others. Then, in the event of an offending expression or unbecoming deed against you, measure the character and intellectual level of the person, and calm yourself, by saying that you could have not expected better from such a person. By doing so, you will exercise caution in your future relationship with him or her. Also, you will consider that all of these hospitals, diseases, accidents, deaths, and all kinds of adversities in this world have been provisioned not only for others, but also for you and for people you are intimate with. Regardless of how painful they may be, your logic—the use of your brain—will calm you and comfort you.

And this conduct will keep you peaceful and healthy.

Third Commandment

MAKE THE RIGHT DECISION: People usually find it difficult to make the right decision for tasks they are about to initiate, significant or not. If they want to go to a college, they face a challenge in deciding their major. Often, they will have more than one plan or set of wishes in their mind. They face a challenge in choosing the best. In reality, the ability to make the decision is the toughest part of anything you want to do or initiate. Therefore, before choosing a field of study, or before initiating any business, think well, evaluate it from all angles, and in order to take the right step, consider, in particular, what will be more pleasing to your heart and where your talent lies. A business you begin by chance could go wrong, causing you loss of time and money. The Armenian proverb says: “Beginning a work properly means completing half of it already.”

And if you feel that you were wrong, turn back immediately. However, never forget the reasons that lead you to make your mistake, so you may avoid repeating it in the future.

Fourth Commandment

BE PERSISTENT: This commandment partially supplements the previous. When you are certain that the work you have initiated will succeed, be persistent and move forward.

Do not forget what you need to do tomorrow. Forgetfulness and tardiness can harm you. And do not have doubts about your initiative. Do not think that you can succeed from day one. Your initiative may require months, if not years, to succeed. There are initiatives whose success requires 10, 20, or 30 years, depending on the task and the result expected from it.

Success lays in perseverance. Use your brain!

Fifth Commandment

BE DILIGENT: Diligence is the exact opposite of flabbiness. Always try to do something you and others could benefit from. Flabbiness leads you nowhere. To lie down, saying: “I have nothing to do now,” is flabbiness. Because lying down, watching TV, or playing with an iPad or other things do not require any effort—these are means of entertainment solely.

Whereas, learning a lesson, writing something, writing a letter to a friend, reading a book or newspaper, doing a renovation or work at home, or thinking about a job and making plans to succeed in that job fall under diligence—they improve your ability to think and train your skills.

Diligence automatically leads you to hard work. You, then, will like working and fear it not. You will finish your work sooner, without postponing it to the next day. The Armenian proverb says: “Do not postpone today’s work to the next day.” Even if you know that you have nothing else to do the next day, finish your work today and then think of something else to be done the next day.

DILIGENCE, HARD WORK, AND PERSEVERANCE, IN ADDITION TO USING YOUR BRAIN, WILL LEAD YOU TO SUCCESS.

Sixth Commandment

DEVELOP PURE PERSONAL CHARACTER: Unfortunately, in the current generation, a large number of people lack personal character and live a blind life, unaware of its meaning.

It seems as if they have also lost their reason, because they are unable to distinguish between good and bad, true and false, the accurate and inaccurate.

They do not think that what they are doing is perhaps wrong, unbecoming, or shameful. Girls, in general, do not consider that wearing short, revealing dresses, staying out until late at night, drinking when in social circles, and so on, is behavior befitting a modest, discrete, shy, and graceful girl. These actions do not bring merit to a girl; on the contrary, the society perceives such girls as unserious, dishonest, and frivolous.

They, in turn, try to justify themselves: Why should it be a shame? Isn't everybody doing the same? What about everybody else; is it shame for only her, particularly since the conditions in this country allow it and treat shame as a natural phenomenon?

Where is, then, the personal character, the personal guideline, the personal principle?

A person with personal character would say: "I am the son of an honest family. All the unbecoming things that others do are unbecoming to me and I am not interested in them. I should not follow them and do the same things."

The only justifying argument used by people who lack personal character is that they are doing whatever everybody else does.

They are not guilty. It is as if they are a tail that wags behind and

follows everybody. Thus, everybody gradually, year after year, gives up his or her modesty, humility, and obedience, accepting those whom they see as role models.

So by looking at each other and pulling each other, they form a wide stream that flows toward unconsciousness and uncertainty.

What is the difference between a dead fish and a live one in running water? It is not hard to figure. A dead fish is pulled along by the stream, BECAUSE IT IS DEAD, whereas, a live fish is able to swim even against the current.

People without principles and spiritually dead people follow only what others do and are led by them. However, those with a living spirit have the ability to disdain all of these and stay firm in their principles.

Stay alive in spirit and mind. Remain out of the stream and maintain a pure personal character.

Watch the youngsters who are older than you by ten or fifteen years! You will find among them those who, instead of focusing on their lessons in order to become learned people when they were at your age, they spent their time in debauchery, chasing pleasures and drinks, only to have reached the age of 25 or 30, when it is time to marry and form a family.

These young adults find themselves facing uncertainty and confusion, not knowing what to do. In the end, they accept ordinary work, work that supports their limited life, or they dive deeper into their corrupt life, overcome by despair.

You will also see girls who, by living a lighthearted, unclean life as teenagers, have degraded themselves within their neighborhoods and destroyed their dreams for a bright future.

These are the fruits of an imprudent life lived at an immature age. Although they realize their mistakes once they turn adults, it is too late.

Do not follow their lifestyle, nor select their path in your tender age. Use your brain!

* * *

Visit all kinds of night clubs and watch the state of their patrons!

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

You will discover the lifestyle of people who live intoxicated by pleasures, a lifestyle that reduces them to a despicable state.

Reason and judge straight! In such an instance, you will not be enchanted by their conditions; rather, you will pity the meaningless life they live and you will see that nothing in this world matches the beauty of a pure and honest family life.

* * *

Visit the gambling places and even lose a small amount there; it does not matter! If you win, be happy and leave. Do not be energized by it. Do not be dazzled by advertisements that so and so won one million dollars, or someone else won five million. Rather, watch with the eyes of a realistic person how people empty their pockets before they go home. Perhaps their money had been earmarked for their children's bread, or an essential portion of the household's expenses.

In particular, consider that for each winner, thousands lose thousands... Nobody mentions them.

Even when people have never-ending wealth and the thousands they lose are worthless to them, think how many needy people they could have made happy with the amounts that they lose, and how many blessings and prayers they could have helped receive. Wouldn't such a benevolent gesture bring greater spiritual happiness to a person than losing money in a gambling house?

Therefore, my son, use your brain and stay away from it.
GAMBLING WILL DESTROY YOUR HOME.

* * *

Visit the pubs and see how people make their families miserable by spending their hard earned money there, and how they damage their health and humiliate themselves in public! A drunkard, in general, is worthless within human society.

Drink during celebrations and parties, always moderately, and without losing control of yourself.

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

* * *

Nowadays, the use of drugs is widespread amongst the young generation and even school students.

Previously, I advised you to go, see, try, and judge accordingly. For this, however, I advise you to NEVER EVEN THINK ABOUT TRYING IT. STAY AWAY FROM IT. DRUGS NUMB YOUR MIND, DESTROY YOUR SPIRIT, AND RUIN YOUR FUTURE. Use your brain!

Be careful, particularly, when somebody, even a friend, offers you something unfamiliar to eat or drink, often trying to convince you that it is good, or it is delicious, and that “you will definitely like it.” Do not be tempted to try it immediately and eat or drink it. Decline and say, “No, thank you.” And if he insists that you should taste it, take it, put it in your pocket, saying you will taste it later. Then, take it home to show it to your parents.

If what he gave you is truly a bad thing, he will not let you put it in your pocket to take it home...in order to conceal it from others.

Be careful also when you are having a soft drink or a beer in the company of friends! They can take advantage of your inattentiveness, when you are distracted by something or are absent like when you go to the bathroom, to slip something that could numb and disturb you into your glass.

Your friends can do this, because they are motivated by immaturity for fun. They may not realize the adverse consequences of their actions.

The same thing can be done by other people in other places, with clearly evil intentions.

Be always alert, to avoid falling in such temptations! People make these mistakes unconsciously, and there is only one reason for what they do: finding pleasure in life. But when they fail to find real pleasure, they take wrong paths.

If people, once in a while, would retreat to their rooms, hold their head in their hands, close their eyes, and examine themselves for a moment, think about their life and their conduct, about what they do and where they go, and consider where they could end up by proceeding

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

on the paths they have chosen, I am sure they would realize their mistake and try to straighten their lives out.

You can find the real pleasure of life only in a family where people live with pure character, unanimously, loving and respecting one another.

Seventh Commandment

LOVE READING: There are many other ways to be entertained, such as playing cards or backgammon, watching TV, etc. However, look at what kind of benefit you get from them. It is true that we sometimes participate in these activities, depending on the circumstance, but do not forget that these are generally useless wastes of time.

Wisdom teaches us *to either be useful wherever we are, or to derive advantage from where we are.*

In order to be useful, we have to derive advantage first—to learn and know things by which we can help others.

Therefore, reading is the best way to be useful. By reading, you expand your knowledge.

By reading, you learn your national history, your past, your present, and your obligations toward the future. By reading, you learn about bravery and weakness, good and evil, right and wrong, and almost everything else.

The love of reading can help you in your general development. Everything you read—be it an article, a novel, a drama, a comedy, a scientific or literary writing, or history, philology, fables, or myths—no matter what, it will contain something you can learn from.

If daily food nourishes the body; reading nourishes the mind. Just as the body becomes weak and malfunctions when we deprive it of daily nourishment, similarly, the mind becomes dull and fails to produce the desired outcome when we fail to nourish it with daily knowledge.

Reading is the key to consciousness.

WITHOUT READING, YOU ARE DESTINED TO REMAIN UNCONSCIOUS.

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

Life's experiences cannot teach us everything; they simply add something to what we already know.

The newspapers and books that I want to suggest that you read are not necessarily part of your curriculum. The school teaches you only certain lessons—language, science, geography, mathematics, etc.—which, of course, are not insignificant. But the other readings are related to your daily life, the course of your life, and your lifestyle—all are as important as what you learn at school.

Besides, your readings will train your mother tongue, keep it familiar to you and fluent on your tongue, so that the words continue to remain your *Mother tongue*.

Always remember the last verse of Silva Gabudigian's poem, *A Word to My Son*, where she says:

*And see my son; wherever you may be,
Wherever you may go under this moon,
Even if you forget your own mother,
Do not forget your mother tongue.*

Therefore, my son, read always! Do not spare any efforts to read. The more you read, the more you learn. The more you know, the more you are worth as a person.

Behold! The love of reading is very important.

Eighth Commandment

BE PATRIOTIC: Consciousness—national consciousness—is the sole source of patriotism.

Know, before all, that you are Armenian. The matter is not where you live—your Armenianness is what matters. Try to remain faithful to your nationality.

When you think of choosing a life companion, give preference to your compatriot. However, this does not mean that non-Armenians are not good people.

There are many kind and honest people amongst non-Armenians and they can be good husbands or wives. But complications might arise, knowing that every nation has its own national history and sense of feeling that comes through its history.

Ask yourself whether or not a non-Armenian will be able to understand and feel your national feelings, will be able to feel the pain of your people who underwent the genocide, and the aspirations you have for regaining your rights.

Will he or she succeed to establish familiarity with your national traditions, love your national cultural events, your theater, choir, dance parties, concerts, and so on? In short, will he or she make a connection with your national conceptions and culture? And will all of these, combined, lead over the course of time to misunderstandings and arguments ending with undesirable conclusion?

Therefore, know well that an ill thought, hasty, and unwise decision made at an immature age could bring upon a lifelong unhappiness.

(Read, attentively, the section of the Second Commandment, which suggests: “Use your brain instead of your heart...”)

All of these cautionary words are closely associated with patriotism. A true Armenian is a patriotic Armenian.

It is not enough to be *Christian*. Rather, you ought to be *Armenian Christian*. And if there is a categorization for these two to consider one superior to the other, considering the latter secondary, I beg the forgiveness of our clergy to declare that one needs to be ARMENIAN FIRST AND THEN CHRISTIAN.

After all, we were Armenian before we converted to Christianity

Although I would not have wanted to place so much emphasis on Armenianness—both Armenianness and Christianity are an inseparable unity—I wanted to mention this because *it is noticeable that some people ignore the Nationality and are content with Christianity alone*.

Besides, the mentality dictated by the environment is such that people value the religion and the church more, often leaving little space for thinking about things that are national.

Beware! To be Christian never implies abandoning your nationality.

To be a true Armenian, you ought to know that you have a homeland there, afar, in the East.

Know that the homeland belongs to you and to all Armenians. And you belong to her. She is a mother to all Armenians.

We do not call it “Mother Fatherland” in vain.

She is mother in the sense that she has given birth to Armenians for centuries and they have been nourished with her “Motherly milk.”

And she is fatherland in the sense that our forefathers, born and nourished with that “motherly milk,” have lived in that country throughout the ages. They have built, created, and developed her and they have sacrificed their souls to protect her against enemies.

You are considered one of their worthy successors.

The Armenian homeland has gone through numerous stages throughout centuries and has reached you today.

Embrace her firmly. Do not distance yourself from her in spirit and in mind, even though you live far away in a foreign land.

Love her with all your soul.

Love her regardless of her conditions.

And when you hear some people saying: “If you love it so much,

go and live there,” know that this is coming from an ignorant person who is deprived of consciousness. If loving the fatherland meant moving there and living there only, as they think, then the only explanation as to why someone would live outside the fatherland would be because of a hatred toward her.

Unfortunately, there are many who harbor this ill mentality in our nation.

To be patriotic, however, does not necessarily mean that one has to go and live there.

The boundaries of our homeland are still too narrow to be able to encompass the lives of all Armenians.

Our struggle to liberate our occupied lands is not meaningless: it aims at expanding our boundaries so that all Armenians may live in their homeland.

For the time being, you need to keep your spiritual bonds strong with your fatherland, to always love the Armenian homeland unconditionally—the fatherland is holy, the fatherland is always precious, regardless of its conditions.

AN ARMENIAN WHO LACKS THE SPIRITUAL BONDS
AND THE SENSE OF BELONGING TO HIS OR HER
HOMELAND,

AN ARMENIAN WHO FAILS TO FIND ANY BEAUTY IN
HIS OR HER HOMELAND,

AN ARMENIAN WHO MAKES PEACE WITH, AND
FORGIVES, THE FORNICATION OF FOREIGNERS, AND
MAGNIFIES THE BLEMISHES OF HIS OR HER HOMELAND,
IS A BAD ARMENIAN.

* * *

One of the main ways to remain patriotic is to stay in touch with Armenian life and events.

This you can achieve only by reading.

Read national newspapers and magazines—whether published in Armenia or abroad—in order to always maintain your ties with your

nation and not become a person who is unknowledgeable about Armenian affairs.

National publications will nourish you with the “Motherly milk” that will fill you with Armenianness and national consciousness.

Those who have abandoned the “motherly milk,” no doubt, receive their nourishment through “foreign milks” and the result is that they more easily demonstrate the spirit of passionate preference for everything foreign.

Patriotism is nothing but consciousness—national consciousness—and we, unfortunately, suffer from its lack almost everywhere.

It cannot be purchased with money, because it is not sold in the markets.

O, how I wish it were a good for sale! I would sell everything I possess to buy it all and give it out freely and abundantly to all needy Armenians indiscriminately.

* * *

Let me, therefore, repeat, my son. Always nourish yourself with “Motherly, Armenian milk,” and never sever your spiritual bonds with your Fatherland. And pledge in your heart that when the luminous day arrives, when the boundaries of our homeland are expanded, you will go to the Fatherland, to build by your own hands, and to contribute your own share to the prosperity of your Fatherland.

Ninth Commandment

I would like to pass on to you a few short, practical pieces of advice in this commandment.

1. Be social! Do not isolate yourself! A good man has good friends.
2. Examine your friends scrupulously. Know well your friend and foe. Stay away from friends who are double-faced and flattering.
3. Be righteous toward other people's rights. Do not cheat anyone. In the same time, be alert, to avoid being deceived or deprived of your rights by others.
4. Assist others. Serve your Nation, Church, and Family as much as you can, without compromising.
5. Do not expect any appreciation, praise, or gratitude for your work, services, or donations.

Looking for glory is a base thing.

Do whatever you do silently and have only the satisfaction that you have done a good work.

6. Be a good listener during conversations. Do not interrupt the converser before he or she completes the speech. Do not answer by saying: "I understand what you are saying." Understand well what he or she wants to say and answer accordingly. Direct your answer to the words of your converser, not to his or her person.
7. Honor your promise. Do not promise anybody anything hastily and without thinking. If you will not be able to accomplish something in the future, do not instill hopes in someone by your words in the present. It is more honest to decline today, than to renege on your promise tomorrow. Honoring your

promise means gaining others' trust.

8. Be respectful. Love those who are younger than you and respect those who are older. By respecting your elders you elevate yourself.
9. Do not criticize others constantly. Ignorant and ordinary people only criticize others constantly, unable to see their own faults. Learn to appreciate abundantly. Knowing how to appreciate is a virtue.

At the same time, have the courage to name a mistake by its name when appropriate.

10. Be broad-hearted. Narrow-heartedness causes envy and intolerance toward friends. A narrow-hearted man finds even the successes of relatives to be bothersome. Petty arguments pressure his heart, which becomes narrower with petty dissensions. These bring forth fights and separations amongst friends and relatives, along with other unwanted situations. Be broad-hearted. A broad-hearted man is bright-minded and broad-minded. He rejoices for the success of his friends. He shows compassion when they fail or meet hardship. Petty arguments do not trouble him. He always tolerates his friends and the weak in mind. After all, a broad-hearted man remains lofty.

Tenth Commandment

HAVE AN IDEAL AND GIVE PURPOSE AND SENSE TO YOUR LIFE: Here is the last commandment for you; it is almost the conclusion of all that has been said.

Look around attentively and watch people and their conduct. You will see all kinds of phenomena and mentalities.

You will see that to some, the only purpose in life is getting wealthy and piling up as much money as they can.

People of this sort often do not realize that their conduct turns them inhuman.

To others, pleasure is the purpose of their life. I spoke to you about this in the sixth commandment. It makes them senseless.

To some, life is nothing but a struggle to fill the stomach and to exist by all means.

And there are those to whom life has no value whatsoever—neither wealth, nor possessions or pleasures. They value only the eternity.

For people thinking this way, even their nationality or homeland is valueless on Earth. They have turned their eyes to the heavenly homeland only. They do not even want to think about other values.

This feeling neutralizes in them the national spirit.

All of the above are nothing but phenomena of your daily life; they are not an ideal or purpose.

Do not dishonor money. It is essential for living. However, at the same time, *do not worship it*. You lose your human senses when you worship it.

Do not deprive yourself of the share of pleasure life has reserved for you. However, try to experience it mainly within your family, because

the pleasure obtained from the family is real and durable.

Struggle like everybody else in your life to earn a living for you and your family and to secure a good life.

Be also a Christian and an heir to the heavenly homeland, but without neglecting your earthly homeland and without shortchanging your love of your nation and your patriotism.

All of these are usual phenomena and almost human preconditions to be able to live.

Despite implementing all of these, again, it is not difficult to see unconsciousness amongst people and their resulting course toward uncertainty.

The ideal or the sublime goal of life is different. It remains above these daily concerns. It is man's consciousness. It is a desire for perfection, which requires total sacrifice, dedication, and love.

History brings to us the lives of people famous with their great works in various fields, so that we look at them, learn from them, and try to be like them.

For example, from the Patriarch Hayg to the Battle of Vartanantz, and from the Battle of Vartanantz to the not-so-distant Turkish massacres, we have had freedom-fighters and heroes who did not chase personal comfort; rather, they took arms, climbed the mountains and struggled against the despicable enemy.

They had an ideal. They had a sublime goal in life, and in order to achieve that goal, they fought heroically, disregarding even death, knowing well that "A conscientious death is immortality." And this conscientious death was for the fatherland and faith.

Numerous Armenian clergymen devoted their entire lives to the Nation, the Church, Armenian Literature, and Armenian music. Names that come to mind include Gregory the Illuminator, Mesrob Mashdots, Nerses the Great, Gregory of Nareg, and Nerses the Graceful. They did not seek the glory of sitting on a throne or becoming a bishop or catholicos (unfortunately, nowadays, we come across such high-ranking clergy in our communities); rather, they were completely dedicated to the Church, the Nation, and the Fatherland.

They established the Armenian Church and enriched it with hymns,

rituals, and prayers, and sustained it to our times. They passed away, but remained immortal just like the Armenian Church, which they built—the Church, which continues to play a leading role for the Armenians outside the Fatherland to date.

We cannot forget our men of letters, our writers, poets, editors, teachers, musicians, and intellectuals, who educate the generations, develop literary and aesthetical taste with their pens amongst the young generation, as well as acquaint them with all kinds of knowledge and the sense of responsibility toward their nation.

They are the intellectual leaders of the nation and the spirit of their dedication and sacrifices can serve as models for every Armenian.

Our great scholar, Mesrob Mashdots, deprived himself of everything to find the Armenian alphabet. He toiled, labored, and remained awake until he created our golden alphabet and laid the ground for our literature.

What would have happened today, had we not had Mesrob Mashdots and if we had remained without Armenian Literature? I am confident that I would not have felt the necessity to write these words, because most probably we would have ceased existing as Armenians.

From the fifth century to date, our men of letters, all of them, have followed Mesrob Mashdots, the Great Leader. They demonstrated complete dedication and sacrifice in the creation of Armenian literature and culture. Despite living in financially unsatisfactory conditions, deprived of prosperous lives, they have always maintained their loftiness, fully cognizant of their vocation.

When individuals, separately or collectively, voluntarily deprive themselves of the bounties of this life and they toil and labor to serve with their spiritual and intellectual abilities the Nation, to make it prosperous, developed, and successful, they become pillars within the nation—pillars on whom the nation relies to remain standing.

And the children of the nation recall them with gratitude and bow before their greatness with respect.

A nation can succeed and advance only through such dedicated individuals.

Therefore, we realize that these dedicated people, in all walks of life,

whether heroes, clergy, writers, or politicians, complement each other for a single purpose—the sole target is the NATION, THE FATHERLAND, AND THE FAITH.

They did all that they did for the Nation, the Fatherland, and the People.

And their share in all of these was only DEPRIVATION AND SUFFERING.

Behold! This is the ideal or the sublime purpose of life, of which I wanted to tell you.

However, while saying all of these things, I have never intended for you to be UNCONDITIONALLY a great individual in their likeness, in order for your life to be meaningful. Not everyone is endowed with exceptional abilities. Nevertheless, everybody has unique abilities and ought to recognize his or her obligations toward the Nation in accordance with his or her abilities.

It is up to you to keep these concerns and goals always before your eyes, and to try to be like them and strive for perfection.

When you do not take up arms to climb the mountains to fight—battling is not an issue nowadays, for we are not in a state of war—but you can still have the courage of the heroes in your heart, in order to maintain your dignity at all times, live as an Armenian Christian among people, and, when needed, readily demonstrate your readiness for all kinds of sacrifices to the extent of your abilities for your Nation, Fatherland, and Religion.

Similarly, when you are not a high-ranking clergyman, you can still bring your modest contribution to the church through singing or helping in administrative matters.

And if you cannot become a talented writer, you can still be a *good reader*.

To read the works of our writers, poets, and editors means to be in communion with their sublime thoughts, high ideals, and kind sentiments. And to serve these sublime thoughts and live with these high ideals means to be on the path of being an ideal person. Otherwise, all of the constructive words, educating articles, and mind-refining books will remain worthless and deserted in the corner of a library.

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

Behold! All of these commandments, when applied, will come to bring sense to your life. Know them and make yourself worthy through your words and deeds.

This is the way to achieve your aim in life.

Epilogue

The world is totally corrupt today. The Earth is filled with all kinds of evil acts and sacrilege. Nowadays, shamelessness, immorality, lawlessness, insolence, disobedience, unfaithfulness, addiction to drugs, and other immoral phenomena and habituations are visible almost everywhere.

We see people—teenagers and adults—with pierced ears and earrings.

Earrings are characteristic to and indicative of femininity. People pierce the ears of month-old girls and put on earrings to show that the infant is female.

The earring is both an ornament that adds beauty to females and a symbol of femininity. Therefore, wearing earrings befits only females. Earrings do not befit men at all.

What would be the purpose of wearing an earring for a man? Does he want to resemble a woman? Or perhaps he wants to follow one of the trends of our century and do something that falls outside the realm of normal, though meaningless and unbefitting.

In any case, wearing an earring is not honorable and decent for a man.

We also see people—young and old, male and female—infected with the addiction of tattooing various images on various parts of their bodies, nobody knows what for.

Tattoos have been practiced since ancient times to indicate pilgrimages. Those who pilgrimage to Jerusalem add the tattoo of a small cross, a small image of the Ascension or Resurrection, or another icon on their wrists, to signify their visit to Jerusalem. This has been

the meaning of tattoos since early times.

What is the meaning of adding tattoos to the body nowadays?

Who can provide a justifiable and reasonable explanation to define the meaning of tattooing the bodies?

If it is for beauty, then by tattooing as if they want to say to God: "You did not pay attention to our beauty when you created us and have left our bodies lacking these embellishments. Behold! We are beautifying ourselves (in reality, we are making ourselves uglier- H.D.) with colorful images and drawings."

This can be the only explanation. We cannot receive, of course, an explanation different than this from these self-centered and arrogant people whose unspoken yet visible haughtiness corresponds completely to the argument mentioned above.

Usually, people do things without knowing why they do them. If they do something that, aside from having no usefulness, does not harm anybody, one can say: "Although what he or she does is useless, it is not culpable." In this case, however, the matter is altogether different than being "something innocent," because *tattooing the body is a "culpable" thing and is considered to be "sin" against God.*

I wish for people to be aware of this sin and to try not to sin against God.

In recent years, some countries have added to this the official recognition of homosexuality, which shows that even governments have lost their moral principles and human understanding.

Homosexuality is the highest point of impiety, *because it has no ground whatsoever to justify itself. It has neither Divine law, nor human moral principle.*

Homosexuality, in reality, is a life lived with *unnatural* style. Even irrational beings do not present such phenomenon. If we compare the lifestyles of homosexuals and irrational beings, we will find the homosexuals' unnaturalness on a lesser level.

All of these phenomena have created a corrupt atmosphere around us and we live in it, unfortunately, be it willingly or not. It is very easy to be contaminated by these unclean conducts and habits, if you lack a firm and strong character.

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

Let's examine gold and tin.

If both were dumped in the trash and brought out someday, after a long period of time, we would discover that the tin has rusted and deteriorated, whereas we would find that the gold, after cleaning it, is still shiny, beautiful, and attractive.

When a girl or a boy has a golden character, despite living in this corrupt environment, they will never lose her or his luster; that is, their moral principles and pure character.

However, girls and boys with tin-like character will follow the lead of their light-headed peers and the buffoon boys of their circle by watching them and becoming light-headed and unserious too, without realizing what they are doing and where they could end up with such conduct.

Perhaps all of these things will seem incomprehensible to you at this age of yours. I am sure that the more you grow, the better you will understand the meaning of these words and recognize their value.

No doubt, you will meet light-headed people who treat everything superficially.

To them, serious thoughts, constructive thinking and contemplation upon truths cause headaches and sound boring.

One cannot find in them a consciousness toward their obligations. One cannot see in them a sturdy will, able to resist life's temptations, nor can one see even a single nerve with which to push them toward goodness and perfection. In short, they are lifeless human fish that can be driven only by the current, having entrusted themselves to an uncertain future fate.

Do not be influenced by such people.

Use your brain and learn what your father tells you!

BLESSED ARE THOSE WHO AT THEIR AGE POSSESS THE MENTAL MATURITY OF PEOPLE OLDER THAN THEM, SO THAT THEY MAY UNDERSTAND ALL THAT THEY WOULD OTHERWISE UNDERSTAND TEN YEARS LATER.

November 17, 1981, Albany, New York

To live like a MAN, remember the song your father sings. The words are self-explanatory.

They are a few select verses from the poem, “The Fall of Tmgapert,” by Hovhannes Tumanian.

*We are all guests in this life
From the vain day of our birth,
We take turns to come and pass
From this perishable world.*

*Perishable are love and joy,
Beauty, treasure, and throne,
Death belongs to us, we belong to death,
The work of man lasts forever.*

*Perishable are... only the immortal
Work is discussed—be it good or bad—
O, enviable are those who come as man
And go as man unblemished.*

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

And in order to live as an ARMENIAN in life, remember the poem, “Gift to the Armenians in the Diaspora,” by Hovhannes Shiraz, which is so meaningful with regard to the Armenian spirit.

*The foreign land does not give you any flower,
But even if you flourish in foreign fields,
If you do not have a cup in your fatherland,
Your wine is tears on your lips.*

*The foreign land gives you no hut,
But if it gave a palace under the sun,
If you do not have a cottage in your Fatherland,
You are a forgotten orphan under an alien moon.*

*You know thousand languages in a foreign world,
But if your mother tongue is unfamiliar to you,
You are a trapped bird with a removed tongue,
You are forever lost to your fatherland.*

*New Armenia is your fatherland,
There, even the barren rock births a flower,
There, every day, Mesrob Mashdoots from his tomb
Asks about your fate through me...*

PATERNAL WORDS OR DECALOGUE

And in order to always remember your not-so-distant past and to always keep your ARMENIAN HONOR lofty and avoid attracting any blame, again remember your father's song, which is the outpouring of a righteous wrath against human brutality and injustice. They are verses from the poem, "The Blind Troubadour," by Avedis Aharonian.

*Speak, Lyre! Even if the entire world remains silent
In the silent womb of pain, blood, and suffering,
The blind troubadour ought to sigh
In the places of misery and curses.
Should our children forget all these evil deeds,
Let the entire world reproach the Armenian.*

*Pass quietly over the tombs,
The wretched have no sleep even under the earth,
You might hear a chain of painful dull murmurs
Coming from the depths of the tombs...
Should our children forget all these evil deeds,
Let the entire world reproach the Armenian.*

And here is an excerpt from Kamar Katiba's poem, "The Turk of the Armenians." I would like you to never forget it throughout your life.

OLD BUT ALWAYS NEW

*You are a frugal merchant,
They say you have many possessions, money, and goods,
But if Armenia has no gain from your money,
We spit on you and your money.*

*You are given talent from above,
As author, you are renowned throughout the world,
But if Armenia has no gain from your pen,
We spit on you and your pen.*

*They say you are brave and great,
You have the glorious name of a victor,
But if Armenia has no gain from your sword,
We spit on you and your sword.*

*I will honor you, you will be respected,
And I will consider you a noble man,
When from cradle to your tomb,
You strive to save Armenia.*

Words of Appreciation for the First Edition

I received your book with pleasure. Its valuable content is the result of your pure thoughts and, in particular, the precious and noble feelings that flow from the heart of an “*honorable Armenian man*” and speak to the hearts.

Other nations have one *Decalogue*. Now, thanks to you, the Armenians have *two*.

Thank you.

Bishop Papken Varjabedian

Envoy to the Catholicos

Washington, D.C., April 6, 1987

* * *

We received your lovely booklet, *Paternal Words*.

Warm congratulations on your initiative.

Your sincere, concerned expressions attest to the vibrancy of your spirit as a true Armenian father.

I hope your words spread, find room, and take root among every Armenian youth in the Diaspora.

We too, like you, in view of terrible tides, try to row, with all our might, against currents that engulf our world...

Tavit H. Evereglian

Head of the Theatrical-Cultural Committee of
the Armenian Catholic Union

Montreal, January 14, 1992

Հեղինակի հասցեն - Author's address:

Hagop Derian

560 RT. 9W

Glenmont, NY 12077